

51209

**T.C. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDA
UYGULANMAKTA OLAN TEFTİŞ
ETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

51209

Yüksek Lisans Tezi

Cem AKŞİT

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet ALIÇ

İstanbul, 1996

**T.C. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, işitme engelliler okullarında uygulanan teftiş etkinlikleri genel bir çerçevede incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak, işitme engelliler okullarına yönelik olarak uygulanan teftiş etkinliklerinin daha etkili ve ihtiyacı karşılayabilir bir yapıya kavuşturulabilmesi için yapılması gerekenleri belirlemek amacı güdülmüştür.

Bu araştırmada, Türkiye eğitim sisteminin çeşitli kademelerinde gerçekleştirilmiş olmasına rağmen, bir özel eğitim kurumu olan işitme engelliler okullarındaki durumu daha önce incelenmemiş olan "teftiş etkinlikleri" ele alınmıştır.

Araştırmanın bu hale gelmesinde katkıları geçen kişilere, harcadıkları zaman ve emekten dolayı teşekkür ederim. Özellikle, araştırmayı her aşamada inceleyip eleştirerek bu düzeye ulaşmasını sağlayan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Mehmet Alıç'a, yapıcı eleştirileri ile araştırmaya katkıda bulunan sayın Prof. Dr. Lütü Özbilgin'e, sayın Yrd. Doç. Dr. Ali İlker Gümüşeli'ne, sayın Yrd. Doç. Dr. Muharrem Köklü'ye ve sayın Dr. Sevinç Çetinsoy Peker'e şükran borçluyum.

Araştırma bulgularının istatistiksel çözümlemelerinde yardımlarından dolayı sayın Bahadır Tuna'ya ve araştırma boyunca yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. sayın Banu Sayiner'e teşekkür ederim.

Araştırma boyunca pek çok idari yardımlarını gördüğüm Halıcıoğlu Ağır İşitenler Okulu Müdürü sayın İ. Hakkı Gönen'e, Fatih İşitme Engelliler Okulu müdürü sayın O. Nuri Ekiz'e, anketlerin uygulanmasında emeği geçen diğer okul yöneticileri ve öğretmen arkadaşlarıma, değerli ilköğretim müfettişlerine, araştırmada gerekli iznin sağlanmasında yardımcı olan İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticilerine sonsuz teşekkür ederim.

Bu araştırmada, gösterilen tüm çaba ve gayretlere rağmen, doğacak hata ve eksiklikler araştırmacının kendisine aittir.

İstanbul, Ağustos 1996

Cem AKŞİT

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
İşitme Engellilerin Eğitimi.....	3
İşitme Engellilerin Eğitiminde Kullanılan Yöntemler	5
Oral Yöntem (Sözlü İletişim).....	5
İşaret Yöntemi	6
Karma (Tüm İletişim) Yöntem.....	6
Türkiye'de Durum	7
Teftiş.....	8
Teftişte Yeterlik Alanları	9
Yöneticilik	9
Liderlik	9
Rehberlik	9
Öğreticilik	9
Araştırma uzmanlığı	10
Soruşturma hakimliği	10
Türkiye'de Teftiş Uygulamaları ve Bazı Sorunlar	11
Türkiye'de İşitme Engelliler Okullarının Teftişi	13
Problem Cümlesi	14
Alt Problemler	14
Araştırmanın Önemi.....	15
Sayıtlar	15
Sınırlılıklar.....	15
Tanımlamalar ve Kısaltmalar	16

BÖLÜM II

İLGİLİ KAYNAKLAR.....	17
Kuramsal Kaynaklar	17
Araştırma Kaynakları.....	19

BÖLÜM III

YÖNTEM	25
Araştırmanın Yöntemi.....	25
Araştırmanın Evreni.....	25
Araştırmanın Örneklemi	26
Veriler ve Toplanması.....	29
Anketin Uygulanması.....	30
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu	31

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM.....	32
Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu	32
İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu	40
Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu	46
Dördüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu.....	54
Beşinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu	57
Altıncı Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu.....	58
Yedinci Alt Problemler İlgili bulgular ve Yorumu.....	65
Sekizinci Alt Problemler İlgili Bulgular ve Yorumu	66

BÖLÜM V

ÖZET, YARGI ve ÖNERİLER	76
Özet	76
Yargı.....	82
Öneriler	85
Uygulamacılar İçin Öneriler	85
Araştırmacılar İçin Öneriler	86

KAYNAKÇA	87
EKLER	
EK. A. ANKET	89
EK. B. Y.T.Ü SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ'NÜN İSTANBUL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE YAZDIĞI ARAŞTIRMA İZİN DİLEKÇESİ	96
EK C. İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNDEN İSTANBUL VALİLİĞİ'NE YAZILAN ARAŞTIRMA İZİN DİLEKÇESİ	97
EK D. VALİLİK OLURU.....	98
ÖZGEÇMİŞ	99

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO	Sayfa
3.1. 1995-1996 ÖĞRETİM YILINDA İSTANBUL İL MERKEZİNDEKİ İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDA ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ MEVCUDU VE MÜF. MEVCUDU	26
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	27
3.3. ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ VE MÜFETTİŞLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI	28
3.4. ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ VE MÜFETTİŞLERİN KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI	28
3.5. ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ VE MÜFETTİŞLERİN ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIMI.....	29
4.1. MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDAKİ ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN PLANLANMASI KONUSUNDA NE DERECE YÖNLENDİREBİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	33
4.2. MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İ.E.O. ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİ ÖNCELİK SIRASINA KOYMA KONUSUNDA NE DERECE YÖNLENDİRDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLENMESİ	34
4.3. MÜFETTİŞLERİN TEFTİŞ ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN DAVRANIŞLARININ İŞİTME ENGELLİLER OKULLARININ AMAÇLARI İLE NE DERECE UYGUNLUK GÖSTERDİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	36

4.4	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ, BELİRLENEN ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİN ETKİLİ BİÇİMDE UYGULANABİLMESİ İÇİN NE DERECE YÖNLENDİREBİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	37
4.5	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİN OKULUN AMAÇLARI DOĞRULTUSUNDA EŞGÜDÜM İÇERİSİNDE ÇALIŞMALARINI NE DERECE SAĞLAYABİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	38
4.6	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE UYGUN DERS ARACI SEÇME KONUSUNDA NE DERECE REHBERLİK YAPABİLECEKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	40
4.7	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE MESLEKİ SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE NE DERECE YARDIMCI OLDUKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	42
4.8.	MÜFETTİŞLERİN, İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ MESLEKİ SORUNLARININ ARAŞTIRMACI BİR YAKLAŞIMLA BELİRLENMESİ İÇİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE NE DERECE YARDIMDA BULUNDUKLARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	43
4.9.	MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE DERS ARACI GELİŞTİRME KONUSUNDA NE DERECE REHBERLİK YAPABİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	44

4.10. MÜFETTİŞLERİN, İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDAKİ CİHAZ VE ARAÇLARIN KULLANILMASI KONUSUNDA ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE NE DERECE İŞ BAŞINDA EĞİTİM VERDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	47
4.11. MÜFETTİŞLERİN İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDAKİ ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ AMACIYLA, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERLE HANGİ SIKLIKTA GRUP TOPLANTILARI YAPTIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	48
4.12. MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ ALANINA UYGUN TEKNİK VE YÖNTEMLERİN SEÇİMİNDE NE DERECE YARDIMCI OLDUKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	50
4.13. MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN YENİ YÖNTEM VE TEKNİKLER KULLANMALARI KONUSUNDA TEŞVİK ETMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	51
4.14. MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ ALANINDAKİ BİLİMSEL GELİŞMELERDEN HABERDAR ETME DERECECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	52
4.15. MÜFETTİŞLERİN İŞİTME ENGELLİLER OKULLARININ AMAÇLARINI DAHA ETKİLİ BİÇİMDE GERÇEKLEŞTİRMELERİNE KATKIDA BULUNABİLMEK İÇİN YAPILARI BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE ÇALIŞMALARIN DERECECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	55

4.16.	MÜFETTİŞLERİN İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ MEVCUT ARAŞTIRMALARDAN FAYDALANMA DERECEİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	56
4.17	MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİN SORGULANMALARINA İLİŞKİN ROLÜNÜN, ONLARIN REHBERLİK VE YARDIM ROLLERİYLE BAĞDAŞMA DERECEİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ.....	57
4.18.	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN BAŞARISINI DEĞERLENDİRİRKEN, ÖĞRETMENİN KONUŞMA EĞİTİMİ TEKNİK VE YÖNTEMLERİNİ KULLANMA BECERİSİNİ NE DERECE GÖZÖNÜNE ALDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	59
4.19.	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRENCİ BAŞARISINI DEĞERLENDİRİRKEN, İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN ÖZÜRLERİNDEN KAYNAKLANAN BİREYSEL FARKLILIKLARI NE DERECE GÖZÖNÜNE ALDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	61
4.20.	İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDAKİ DERSLERİN ÖĞRENCİLERE KONUŞMA YETERLİLİĞİ KAZANDIRACAK YARDIMCI ETKENLER OLDUĞU GÖRÜŞÜNÜN MÜFETTİŞLERCE NE DERECE GÖZ ÖNÜNE ALINDIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARA ÇÖZÜMLEMESİ.....	62
4.21.	MÜFETTİŞLERİN TEFTİŞ ETKİNLİKLERİ SIRASINDA İŞİTME EĞİTİMİNİN ÖNEM VE ÖNCELİĞİNİN NE DERECE GÖZÖNÜNDE BULUNDURUKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARA ÇÖZÜMLEMESİ	63

4.22.	İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDA GÖREV YAPACAK OLAN MÜFETTİŞLERİN İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ KONUSUNDAN NE DERECE YETİŞTİRİLMELERİ GEREKTİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	66
4.23.	MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İŞLERİNDE ÖZVERİLİ OLARAK ÇALIŞMAYA GÜDÜLEME DERECEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	67
4.24.	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ KONUSUNDA ÖNERİLER OLUŞTURURKEN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİ NE DERECE GÖZE ALDIKLARINI İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	68
4.25	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE NE DERECE DOSTÇA DAVRANDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	70
4.26	ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİN, TEFTİŞ ETKİNLİKLERİNİN KENDİLERİNİ MESLEKİ YÖNDEN GELİŞTİRECEĞİNE NE DERECE İNANDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	71
4.27.	MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ KONUSUNDA ÖNERİLER OLUŞTURURKEN YÖNETİCİLERİN GÖRÜŞLERİNİ GÖZÖNÜNDE BULUNDURMA DERECEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	72
4.28.	MÜFETTİŞLERİN TEFTİŞ ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ MESLEKİ YÖNDEN GELİŞTİRECEĞİNE NE DERECE İNANDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL

Sayfa

1.1. SÖZLÜ İLETİŞİM YÖNTEM MODELİ..... 6

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem, alt problemler, araştırmanın önemi, tanımlar, sayıtlar ve sınırlamalar yer almaktadır. İşitme engellilerin eğitimi ve işitme engelliler okullarının denetimi, araştırmada yer alan iki temel boyuttur. Problem durumu açıklanırken bu iki boyut problemle ilişkisi açısından ilgili kaynaklarda yer aldığı kadarıyla ele alınmış ve incelenmiştir.

Problem Durumu

Eğitim etkinlikleri, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana, bir amaca yönelik olarak, planlı veya plansız kazanılmış olan bilgilerin kuşaktan kuşağa aktarılması yoluyla günümüze kadar süregelmiştir.

Bu süre içerisinde eğitim, normal eğitim öğretim hizmetlerinden yararlanabilen insanlara verilmiş, onların hizmetine sunulmuştur. İnsanlık tarihi boyunca normal eğitim olanaklarından yararlanamayan özürlü insanlar hep ihmal edilmiş, ikinci plana atılmıştır.

İlk çağda ve özellikle orta çağda özürlü olmak uğursuzluk sayılmış, özürlü kişiler anne ve babaları tarafından sokağa atılmış, kovulmuş, bütün bu şartlar altında yaşamayı başaranlar ise, sürünerek sefalet çekmişlerdir(Gök, 1958, S.5).

Yeryüzünde sayıları oldukça fazla olan ve normal eğitim olanaklarından yararlanamayan özürlü insanların da eğitim hakkı olduğu düşüncesi yüzyıllar sonra anlaşılmış ve ilk çalışmalar XVIII. yüzyılda Fransa'da başlamıştır. (Okuturlar, 1968, s.35).

Çağımızda bir bilim dalı haline gelen "özel eğitim" çeşitli biçimlerde tanımlanmaktadır.

Özel eğitim, çocukların a) Özür ve özelliklerine, b) Özürlerinden dolayı doğan ihtiyaçlarına göre planlanıp programlaştırılmış bir eğitim dalıdır (Okuturlar, 1968, s.18).

Özel eğitim, bireylerin bazı özelliklerinden meydana gelen zedelenme, sapma, yetersizlikten kaynaklanan özür-engel durumları ve onların genel eğitim hizmetlerinden yararlanamadıklarında eğitim hizmetlerinin özelleştirilmesini kapsamaktadır (Özsoy ve diğerleri, 1988, s.2).

Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği'nde ise özel eğitim, şöyle açıklanmıştır.

Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi için özel olarak yetiştirilmiş personel ve geliştirilmiş eğitim programları ile bu çocukların özür ve özelliklerine uygun ortamda sürdürülen eğitimi ifade eder (Özel Eğitimle İlgili Mevzuat, 1991, s.17).

Türkiye'de özel eğitim çalışmaları 1951 yılından bu yana örgün eğitim hizmetleri arasında yer almış görünse de henüz her özürliye özel eğitim hizmeti sağlanamamıştır (Özsoy ve diğerleri, 1988, s.2).

1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu" ve bu kanunun emrettiği yönetmelikle, bugünkü uygulama belirlenmiştir (Özsoy ve diğerleri, 1988, s.15).

Türkiye'de özel eğitim çalışmaları, zihinsel, işitme, görme ve ortopedik özürliüler için ayrı okul ve özel sınıf uygulaması biçiminde sürdürülmektedir (Özsoy ve diğerleri, 1988, s.15).

Özel eğitime muhtaç insanlar arasında en yaygın gruplardan birisi de işitme engellilerdir. "... Kesin sayı bilinmemekle birlikte ülkemizde 0-18 yaş grubunda 150.000 den fazla işitme engelli olduğu tahmin edilmektedir..." (Özsoy ve diğerleri", 1988, s.52).

İşitme Engellilerin Eğitimi

"İşitme engeli" ve "İşitme engelli" kavramları değişik kişiler tarafından farklı biçimde tanımlanmıştır.

Özsoy, işitme engelini "işitme duyarlılığının kişinin gelişim, uyum, özellikle iletişimdeki görevleri yeterince yerine getiremeyeiş hali" olarak tanımlanmaktadır. İşitme engellileri ise "işitme duyarlılıkları, gelişim, uyum, özellikle iletişim görevlerini yeterince yerine getiremediğinden dolayı özel eğitimi gerektiren çocuklardır" biçiminde tanımlanmaktadır (Özsoy, 1985, s.14).

Okuturlar (1968, s.110) ise, işitme engellileri "doğuştan hiç işitmeyen veya konuşmaya başlamadan işitmesini kaybeden ve işitmesinde dil gelişimine engel olacak derecede özür meydana gelenler" biçiminde tanımlamaktadır.

Özel eğitim Okulları Yönetmeliğinde ise işitme engelliler "sağır" ve "ağır işitenler" biçiminde sınıflandırılmıştır. Bu yönetmeliğe göre, bütün düzeltmelere rağmen işitme kaybı 70 desibel (dB) 'den fazla olan ve eğitim-öğretim çalışmalarında işitme gücünden yararlanamayan kimselere "sağır", işitme kaybı 25-70 (dB) arasında olan ve yardımcı araçlarla eğitim-öğretim çalışmalarından yeteri kadar yararlanamayan kimselere "ağır işiten" denmektedir (Özel Eğitimle İlgili Mevzuat, 1991, s. 18).

İşitme engellilerin eğitimine ilişkin çalışmalar oldukça eskiye dayanmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda eğitim yöntemi, araç ve kurumlar yönünden değişme ve gelişmeler olmuştur.

Eskiden işitme engellilerin eğitimi asillere üst tabakaların çocuklarına verilen bireysel eğitim şeklinde görülmekteydi (Gök, 1958, s.6). Düzenli eğitim görünümündeki ilkokul 1775 yılında Fransa'da Abbe'de Eppel tarafından açılmıştır (Özsoy ve diğerleri, 1988, s.71-72).

Fransa'da işaret yöntemi ile eğitim veren ilk sağırlar okulundan sonra, 1778 yılında Samvel Heinicke tarafından Almanya'da konuşma yöntemi ile eğitim veren bir başka okul açılmıştır. İngiltere'de Bradwood yalnız oral yöntemi kullanan bir okul devam ettirmiştir. İşitme engellilerin eğitimi, Avrupa'dan Amerikaya Thomas Galloudet tarafından aktarılmıştır. Thomas Gallaudet'in Boston'da açtığı bu okulda Abbe'nin işaret yöntemi kullanılmış, sonraları bugünkü Clark Sağırlar Okulu açılmış ve oral

yöntem bu okulun açılmasıyla Amerika'da hızla gelişmiştir (Okuturlar, 1968, s.106).

İşitme engellilerin eğitime yönelik görüşler, tarihi süreç içerisinde şöyle gelişmiştir.

1. Sağırılar ayrı bir okulda, işitenlerden ayrı olarak eğitilmelidirler. Onlar konuşamazlar, dilsizdirler, işaretle anlaşma yolu öğretilmelidir.

2. Sağırılar konuşabilirler. Onları ayrı okullarda toplayarak konuşma öğretilmelidir.

3. Sağırlara her iki yöntem (konuşma ve işaret) öğretilmelidir.

4. Sağırılar mümkün olduğu kadar küçük yaşta eğitime tabi tutulmalıdır. Çoğunluğun anlaşma vasıtası, onlar için de anlaşma vasıtası olmalıdır. Bunu temin için onlar, mümkün olduğu kadar işitenler arasında eğitime tabi tutulmalıdır. Mevcut her türlü yetilerini eğitimlerinde kullanmalı ve sağırılar hayatını kendi kazanan bağımsız, topluma iyi uyum yapmış birer birey haline getirilmelidir (Okuturlar, 1968, ss. 107-108).

Türkiye'de ise, işitme engellilerin eğitimi İstanbul'da 1889'da Ticaret Mektebi içinde başlatılmıştır (Özsoy ve diğerleri, 1988, s. 72). Okul müdürü Grati Efendi, öğrenimini Fransa'da yaptığından yöntem olarak Fransız işaret yöntemini uygulamıştır (Okuturlar, 1968, s.102). İkinci işitme engelliler okulu 1923 yılında İzmir'de açılmıştır. Üçüncü olarak 1944 yılında İstanbul'da bir dernek tarafından açılan İstanbul Özel Sağır Dilsiz ve Körler Okulu görülmektedir. İzmir'deki okul 1951, İstanbul'daki okul 1953 yılında Milli eğitim Bakanlığınca devralınmıştır. Böylece 1951 yılından bu yana işitme engellilerin eğitimi Milli Eğitim Bakanlığınca sürdürülmektedir (Özsoy ve diğerleri, 1988, s.72).

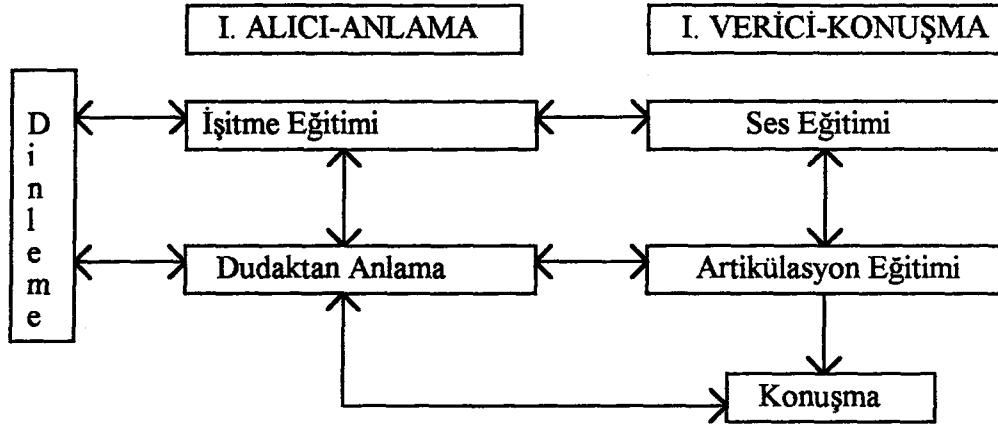
İşitme Engellilerin Eğitiminde Kullanılan Yöntemler

İşitme engellilerin eğitiminin ağırlık merkezini konuşma eğitimi oluşturmıştır. Konuşulanları anlama, duygu ve düşüncelerini başkalarına anlatma güçlüğü, işitme engellilerin en başta gelen problemi olmuştur. Bu güçlüğü yenmek için işitme engellilerin eğitiminde iki temel yöntem kullanılmıştır. Bunlar; Oral yöntem ve işaret yöntemidir. İki temel yöntemin birlikte uygulanmasından üçüncü bir yöntem meydana getirilmiştir ki ona da karma yöntem (Tüm İletişim Yöntemi) denir (Okuturlar, 1968, s.129).

Oral Yöntem (Sözlü İletişim).- Bu yöntemde hiçbir işaretin kullanılmasına izin vermeden çocuğun konuşulanı anlayabilmesi, konuştuğunun da anlaşılabilmesi amaçlanmıştır. Bu dudaktan okumaya dayalı olarak yapılmaktadır. Günlük hayatta kullanılan konuşmalar soru ve cevap biçiminde öğretilmeye çalışılmaktadır.

Dil gelişimi, içten gelişim, birinci alıcı, birinci verici, ikinci alıcı, ikinci verici dönemleri olarak beş kademeli görülmektedir. İçten gelişim adı verilen dönemden sonra gelen birinci alıcı dönemde çocuk, çevresinde konuşulanları anlamaya başlar. Birinci verici dönemde bu dili kullanarak derdini anlatmaya, çevresi ile iletişim kurmaya başlar. İkinci alıcı dönemde çocuk okumaya, ikinci verici dönemde ise yazmaya başlar. İşte, işitme engelli çocuğun problemi, birinci alıcı ve birinci verici dönemdedir. Yani anlama ve konuşmadadır.

Sözlü iletişim yöntemi ile bu farklılık ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Bu haliyle sözlü iletişim yöntemine bir yöntemler paketi denilebilir. Bu pakette işitme eğitimi, dudaktan anlama, dinleme ve ses eğitimi, artikülasyon eğitimi ve konuşma eğitimi vardır. Bu sistem şematik olarak şöyle gösterilebilir.

Şekil 1.1. Sözlü İletişim Yöntem Modeli

(Özsoy, 1985, s.81)

Şekildeki oklardan da anlaşılacağı gibi her yöntem birbiri ile bağlantılıdır ve hepsi birbirinin etkileyicisi ve tamamlayıcısıdır (Özsoy, 1985, ss.78-81).

Sözlü iletişim (Oral) yöntemde çocuğun erken tanınıp cihazlandırılması ve işitme kalıntısından faydalanılması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

İşaret Yöntemi.- "İşaret yöntemi, iletişim için beden hareketlerinden oluşan, görme yoluyla alınan uyarıların kullanılmasına dayanmaktadır..." (Özsoy, 1988, s.77). "...İşaret sistemi ile yapılan anlaşmalar yalnız işaret sistemini bilenler arasında anlaşma vasıtası olabilir..." (Okuturlar, 1968, s.136). Bu sebeple işaret yöntemi işitme engelli bireyleri topluma kazandırma amacından uzaktır.

Karma (Tüm İletişim) Yöntem .- Bu yöntem, doğal dil veya tüm iletişim yöntemi de denmektedir. Diğer iki yöntemin etkin yönlerini alarak işitme engelli bireyin bulunduğu toplumda geçerli olan her türlü iletişim yollarından yararlanmayı amaçlayan bir yöntemdir (Özsoy ve diğerleri, 1988, s.79).

Yöntemler konusunda tartışmaların bitmemiş olmasına rağmen, çocuğun kendisini kabulü ve diğer normal işiten gruplarla konuşarak anlaşması açısından en uygun yöntem olarak sözel (Oral) yöntem belirlenmiştir (Özbayır, 1986, s.63).

Türkiye'de Durum

Türkiye'de işitme engellilerin eğitimi, 1950 yılına kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı olarak yürütülmekteydi (Milli Eğitim, 1993, s.90). 1952 yılından itibaren ise, işitme engellilerin eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı'nca devralınmış ve yeniden teşkilatlanmaya gidilmiştir (Özsoy, 1985, s. 80).

Günümüzde işitme engellilerin eğitimi 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'na bağlı olarak belirlenen Özel eğitim okulları Yönetmeliği ve Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği esaslarına dayanarak Özel Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesindeki işitme engelliler okullarında yürütülmektedir (Milli Eğitim, 1993, s. 91)

Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm işitme engelliler okullarında oral(sözel) yöntem kullanılmaktadır. Uygulanan programın hazırlanmasında ise, normal ilkokul ders konuları ile işitme engelliler okulları ders konularındaki paralellik esas alınmıştır. Normal ilkokul programında yer almayan hazırlık sınıfı programı ile eğitim öğretim yöntem ve teknikleri bakımından farklılık gösteren Türkçe I-II-III-IV-V sınıf özel programı hazırlanmıştır. Türkçe derslerine ayrılan süre içerisinde ses eğitimi, artikülasyon ve dudaktan okuma çalışmalarına belirlenen süreler içerisinde yer verilmektedir (Sağırılar İlkokulu Öğretim Programları, 1989, s.12).

İşitme engelliler okullarının amaçları, Sağırılar İlkokulu Öğretim Programları'nda şu şekilde belirtilmiştir.

Sağır Çocukun:

1. Anayasamıza göre : Hakkı olan zorunlu temel eğitimi almasını, yetenekleri oranında gelişmesini ve topluma yararlı bir birey olmasını sağlamak,

2. Türkçeyi diğer insanların dudak hareketlerinden anlayıp, onlara sözlü olarak cevap verecek düzeye gelmesini sağlamak,
3. Sağırlığını ve kullanabileceği yardımcı işitme aracını benimseterek normal kişilik özelliklerini geliştirmek,
4. Ekonomik yönden bağımsızlık kazandıracak iş ve meslek sahibi olmasını sağlamak,
5. Aile kurma isteği uyandırma ve sürekliliğini sağlayacak sorumlulukları taşıyacak tarzda hazırlamak,
6. Duyu organlarını uygun şekilde kullanma alışkanlıkları kazandırmak,
7. İşitme kalıntısını yeterince kullanma yeteneği kazandırmak.
- 8- Ailesi ve yakınları ile işbirliği sağlayarak çocuğun ana dilini öğrenmede olumlu tavır geliştirmesini sağlamak,
- 9- Daha iyi işitmesine yardımcı olacak çeşitli işitme araçlarını en iyi şekilde kullanma bilgi ve becerisini kazandırmaktır.

İşitme engelliler okullarının belirlenmiş olan bu amaçlara ulaşabilmesi, personelin eğitimli ve becerikli olmasına, kaynaştırma ağırlıklı eğitim olanaklarının sunulmasına ve rehberlik hizmetlerinin arttırılmasına bağlıdır (Özsoy ve diğerleri,1988,s.2).

Şüphesiz ki sistemin daha verimli hale gelmesi, uzman personelin becerisinin arttırılması, problemlerin belirlenip çözüm yollarının bulunması, etkili bir teftiş hizmetinin sunulmasına bağlıdır.

Teftiş

Yönetim sürecinin, dolayısıyla eğitim yönetiminin bir ögesi olan teftiş, eğitimde gözetme yollarından biridir(Bursalıoğlu, 1976, s.112). Önceden kararlaştırılmış olan eğitim ve öğretim amaçlarının, eğitim

kurumlarında, başta eğitim okul ve eğitim yöneticileri olmak üzere tüm görevliler tarafından gerçekleştirilme derecesi, teftiş ve değerlendirme ile saptanır (Bursalıoğlu, 1976, s.112).

Teftiş, örgütün amaçlarını gerçekleştirme derecesini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir(Aydın, 1984, s.1). Bu amaçla planlı ve programlı şekilde, eksik yönler saptanır, düzeltilir, sağlıklı bir işleyiş gerçekleştirmeye çalışılır(Aydın, 1984, s.1). Ayrıca meydana gelen disiplin ve yasadışı olayların soruşturma ve incelemelerini yaparak sonucun üst kademelere bildirilmesini de kapsar (Su, 1974, s.36).

Teftişte Yeterlik Alanları

Teftiş bir kurumun her alan ve kademesinde yapılır. Bu nedenle müfettişlerin görevlerini başarı ile yapabilmeleri için yeterlik alanlarına göre yetiştirilmeleri gerekir. Bu yeterlik alanlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Taymaz, 1982, s.4)

Yöneticilik.- Müfettiş, teftiş ettiği kurumda insan çabalarına yön ve bütünlük kazandırmaya çalışır. Yönetici, uzman öğretmen ve diğer personelin çalışmalarını izler, denetler ve bu etkinliği ile profesyonel bir yönetici rolündedir.

Liderlik.- Müfettiş, teftiş esnasına etkili insan ilişkileri sağlar, karşılaşılan sorunlara çözüm yolları arar amaçlara ulaşabilmesi için görevlilerle birlikte çalışır ve örnek davranışlar gösterir. Müfettiş bu çabası ile lider rolünü oynar.

Rehberlik.- Kurumda üretim, yöntem ve sistemin geliştirilebilmesi için personele mesleki yardımda bulunur, kişilerin problemlerini tanımlarına ve çözümelmelerine yardım eder. Çalışma başarılarını değerlendirir. Müfettiş bu etkinliklerde bir rehber gibi davranış gösterir.

Öğreticilik.- Müfettiş, teftiş ettiği kurumlarda, görevli personelin çalışmalarını izlerken ve denetlerden öğretim eksiklerini saptar, hatalarını

düzeltir, hizmet içinde yetiştirilmelerine alanak sağlar. Müfettiş bu tür çalışmalarında öğretici rolünde görülür.

Araştırma uzmanlığı.- Müfettiş, sistemin geliştirebilmesi için yenilikleri yakından izler, üretim, öğretim ve diğer süreçlerle ilgili inceleme ve araştırmalar yapar ve sonuçlarından yararlanılmasına çalışır. Bu hizmetin yerine getirilmesinde bir araştırma uzmanı rolünde bilimsel çalışmalar yapar.

Soruşturma hakimliği. - Müfettiş, kurum personelinin görevlerinden doğan veya görevinin yapılmasında meydana gelen ve suç sayılan eylemleri olduğunda soruşturma yaparak, sonuçlarını gerekli kavuşturmanın yapılabilmesi için ilgililere bildirir. Müfettiş bu görevi yerine gerektirirken sorgu yargıcı rolündedir.

Okullarda daha etkili bir öğretme-öğrenme sürecinin gerçekleşebilmesini amaçlayan denetimin, belirli ilkelere göre planlanması ve uygulanması gerekmektedir. Çağcıl denetim ilkeleri olarak da tanımlanabilen bu ilkeler Aydın (1984, ss.17-21) tarafından şöyle sıralanmaktadır.

1. Çağcıl denetimde demokratik liderlik anlayışı görülmektedir. Öğretmen ve müfettiş arasında, karşılıklı saygı ve anlayış ortamı sağlandığında, müfettiş öğretmenin gözünde statü lideri olarak benimsenmiş olacaktır.

2. Çağcıl denetimde denetlenen okulun yapısı ve koşulları göz önüne alınır. Öğretmenin geçmiş deneyimleri, özellikleri, öğrencilerin özellikleri, okulun örgüt yapısı ve iklimi, denetim programı hazırlanırken dikkat edilmesi gerekli unsurlardır.

3. Çağcıl denetimde müfettişten beklenen davranış; belli yöntem ve teknikleri öğretmene aşılması, uygulanıp uygulanmadığını kontrol etmesi değil, öğretmenlerin mesleki açıdan daha yeterli hale gelmeleri için kendilerine uyan yöntem ve teknikleri kendilerinin bulması için gerekli kaynakları sağlamak ve görüş açılarını genişletmektir.

4. Müfettişten beklenen bir başka davranış, denetim etkinlikleri sırasında işbirliğine gitmesidir. Çağcıl denetim anlayışında bireysellik ve otoriterizm yoktur. Biz ve bizim yaklaşımı vardır. Öğretmenlerin

görüşlerini almak, onlara çalışmalarında yardımcı olmak, sorunları dinlemek, birlikte çalışmaya güdülemek, alınan kararlara, ortak kılmak, sistemde çalışan kişilerin moralini yükseltecektir.

5. Tek bir denetim modeli ve kalıplaşmış uygulamalar, çağdaş denetimde kabul edilmemektedir. Eğitim bilimleri de diğer bilim dalları gibi yenileşme süreci içerisinde. Bu bakımdan, denetim programlarının da bu sürece açık, denetlenen okulun özelliklerine göre esnek bir yapıya sahip olmalıdır.

6. Çağcıl eğitim denetiminde, müfettişlerden beklenen bir başka rol ise, öğretmenlere kendilerini kanıtlama olanağı sağlamalarıdır. Denetimin amaçlarından birisi de öğretmenlerin performanslarını geliştirmelerini sağlamak için kendilerine olanak yaratmaktır. Bu bakımdan, öğretmenlerin güçlü yanlarını vurgulayıcı, destekleyici, özendirici bir yaklaşım izlenmesi gerekmektedir.

7. Ayrıca çağcıl denetimde, dikte ettirme yerine geliştirmeyi özendirme, hiyerarşik ve otoriter bir denetim yerine kendi kendini değerlendirme süreçlerini kapsayan olumlu insan ilişkileri yaklaşımı, bunun yanında etkileşim ve araştırma fonksiyonları yer almaktadır.

Özetle, çağdaş eğitim denetimi tanılama, değerlendirme ve geliştirme işlevlerini içerir. Sürece katılanlarda sürekli bir özdenetim ve değerlendirme tutumunun yaratılıp sürdürülmesi, denetimin temel hedefidir (Aydın, 1993, s.12).

Türkiye'de Teftiş Uygulamaları ve Bazı Sorunlar

Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki tüm özel ve resmi kurumların denetimi Bakanlık Merkez Örgütü'nde yer alan Teftiş Kurulu ve İl Milli Eğitim Müdürlüklerindeki İlköğretim Müfettişleri Kurulu aracılığı ile yürütülmektedir (Başaran, 1994, s.57).

İlköğretim müfettişliğini düzenleyen yönetmelik 1990 yılında yayımlanmış olup günümüzde geçerliliğini sürdürmektedir.

İlköğretim müfettişleri; ilkokullarda, bağımsız ortaokullarda, ilköğretim okullarında, yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslarda, özel eğitime muhtaç çocuklar için açılmış okullar ve sınıflarda, okul öncesi eğitim kurumları ile tamamlayıcı sınıflar ve kurslarda, rehberlik,

teftiş, inceleme ve soruşturma hizmetlerini yürütmekle görevlidirler (M.E.B., 1990, s.10).

Bu yönetmelikte müfettişlerle ilgili olarak belirlenen görevler dört başlık altında toplanmıştır.

1. Rehberlik ve iş başında yetiştirme
2. Teftiş ve değerlendirme
3. İnceleme
4. Soruşturma

Teftiş sistemimizin sorun saptama, değerlendirme ve geliştirme olarak özetlenen çağdaş teftiş işgörülerini kağıt üzerinde içerdiği görülmektedir (Kaya, 1993, s.185). Ancak bununla birlikte, İlköğretim Müfettişliği Yönetmeliği'nde belirtilmiş olan müfettişlik görevlerinden bazılarının modern teftiş anlayışı ile bağdaşmadığı söylenebilir.

İlköğretim müfettişlerinin görevlerinden biri olan "inceleme" modern teftiş anlayışına uygunluk göstermemektedir. Çünkü müfettişler, inceleme görevi ile mesleki rehberlik görevini yerine getiremez duruma düşebilmektedirler (Okutan, 1990, s.43).

İlköğretim müfettişlerinin bir başka görevi de soruşturmadır. Bu durumda sorgu hakimliği görevini üstlenen müfettiş, rehberlik ve yetiştirme görevini ihmal edebilmektedir (Okutan, 1990, s.43). Teftiş çabalarının amacı, öğretmenin mesleki gelişimini arttırmayı, eğitim hedeflerinin, öğretim materyalinin, öğretme yöntemlerinin ve öğretiminin değerlendirilme etkinliklerini kapsar (Aydın, 1984, s.37). Bu bakımdan soruşturmanın teftiş görevleri arasında yer almaması gerektiği söylenebilir.

Gerek öğretim yöntemlerinin farklılığı ve zorluğu, gerek alandaki gelişmelerin hızla ilerlemesi açısından rehberlik ve mesleki yardıma en çok ihtiyacı olan kurumlar arasında işitme engelliler okulları gelmektedir. Klasik ilköğretim okullarında bile geçerliği sorgulanan denetim etkinliklerinin, böyle özel bir alandaki etkililiği tartışma konusudur. Bu bakımdan işitme engelliler okullarında uygulanan teftiş etkinlikleri, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Türkiye'de İşitme Engelliler Okullarının Teftişi

Türkiye'de işitme engelliler okullarının teftişi İlköğretim Müfettişleri ile Bakanlık Müfettişleri tarafından yapılmaktadır(Özsoy ve diğerleri, 1988, s.277). Konu ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği'nin 76. maddesi şu açıklamaları getirmektedir.

Özel eğitim ilkokullarının teftişi özel eğitim alanında yetişmiş ilköğretim müfettişleri, özel eğitim orta okulları ile lise ve dengi okulların teftişi ise tercihen bu alanda yetişmiş Bakanlık Müfettişleri tarafından yapılır (M.E.B. 1986, s.95).

Yönetmelikte yer alan "özel eğitim alanında yetişmiş" tanımlaması, bu tür okulların denetiminin bir uzmanlık konusu olduğu ve diğer ilköğretim kurumlarının teftişinden ayrı tutulması gerektiği düşüncesini ortaya koymaktadır.

Bakanlığın bu konudaki iyi niyetine rağmen, yönetmelikte belirlenen özellikte (özel eğitim alanında yetişmiş) müfettişlerin bu tür okulları denetlediklerini söylemek güçtür.

Müfettişlerin özel eğitim konusunda bilgilendirilmelerine yönelik çalışmalar sadece her ilde bir ilköğretim müfettişinin özel eğitim kurumlarının teftişi konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmeleri şeklindeki çok yetersiz uygulamalardan ibarettir(M.E.B., 1993, s.91).

İşitme engelliler okullarının denetimi sırasında müfettişlerin incelemek ve değerlendirmek zorunda oldukları alana ait pek çok özellikler bulunmaktadır. İşitme engelliler eğitiminde kullanılma gerekliliği olan işitme cihazları, odyometre, şarz cihazı, v.b. teknik malzemelerin bakımı, etkili kullanılması, çocukların uygun ortamlara yerleştirilip yerleştirilmemesi, yanlış yerleştirilenler varsa ilgililere bildirilmesi, öğretme-öğrenme ortamının yeterliliği, uzman personelin değerlendirilmesi gibi görevler bu okulları diğerlerinden farklı kılmakta ve denetimi de bir uzmanlık alanı haline getirmektedir(Özsoy ve diğerleri, 1988, s.277).

İşitme engelliler okullarının teftiş sisteminin mevcut haliyle yeterli olmadığı öğretmen ve yöneticiler tarafından sık sık dile getirilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nda özel eğitim kurumlarının teftişi ile teftiş elemanlarının çalışma usul ve esaslarını düzenleyen yönerge çalışmalarının devam etmesi teftiş sisteminin yetersizliğinden kaynaklanan rahatsızlığı ispat etmektedir (M.E.B., 1993, s.92).

İşte, bu araştırma, işitme engelliler okullarındaki denetim etkinliklerinin etkililik derecesinin belirlenmesi, eksikliklerin ortaya konması ihtiyacından doğmuştur. Araştırmada, müfettiş, yönetici ve öğretmenlerin işitme engelliler okullarında yapılmakta olan denetim etkinlikleri ile ilgili görüşleri saptanmaya çalışılmıştır.

Problem Cümlesi

Öğretmen, yönetici ve müfettişler, İstanbul ilinde bulunan işitme engelliler okullarındaki denetim etkinliklerini nasıl değerlendirmektedirler?

Alt Problemler

Müfettiş, öğretmen ve okul yöneticilerine göre;

1. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilerin çalışmalarını, okulun amaçları doğrultusunda ne derece yönlendirebilmektedirler?
2. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilerin mesleki sorunlarının çözümünde onlara ne derece rehberlik ve yardım yapabilmektedirler?
3. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilerin mesleki yeterliklerini arttırmak için, örnek ders verme, hizmet içi eğitim düzenleme, v.b. yollarla onlara ne derece katkıda bulunabilmektedirler?
4. Müfettişler, okuldaki sorunların ortaya çıkarılabilmesi ve çözüm yollarının bulunması için mevcut araştırmalardan ne derece yararlanmaktadırlar?
5. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilerin gerektiğinde sorgulamalarına ilişkin rolü, onların rehberlik ve yardım rolleriyle ne derece bağdaşabilmektedir?

6. Müfettişler, teftiş etkinlikleri sırasında işitme engellilerin eğitiminin kendine özgü yönlerini ne derece göz önünde bulundurmaktadırlar?

7. İşitme engelliler okullarında teftiş görevini yapacak olan müfettişlerin, müfettişlik formasyonunun yanısıra işitme engellilerin eğitimi hakkında da yetiştirilmeleri ne derece gerekmektedir?

8. İşitme engelliler okullarındaki teftiş uygulamaları yönetici ve öğretmenlerin moralini ne derece etkilemektedir?

Araştırmanın Önemi

Her kurumun amacına ulaşabilmesi için sahip olduğu kaynakları en iyi şekilde kullanması gerekmektedir. Bu kaynakların nasıl kullanılacağı, en iyi verimin nasıl alınacağı, aksayan bölümlerin tespiti ve düzeltilmesi denetim mekanizması sayesinde gerçekleşmektedir. Sözü edilen kurumların arasında işitme engelliler okulları da yer almaktadır. İşte, bu okulların daha verimli hale gelmesi, problemlerin belirlenmesi ve önlemlerin alınması için etkili bir denetim sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmadan elde edilecek bulgular sonucunda, bu kurumlardaki denetim sisteminin aksayan ve yetersiz yönlerinin saptanması ve yeni düzenlemeler konusunda ilgililere ışık tutması ümit edilmektedir. İşitme engellilerin eğitimi ve denetimi konusunda araştırma yapılmamış olması, böyle bir araştırmanın yapılmasını teşvik etmiştir.

Sayıtlar

Anketlerin uygulandığı öğretmen, yönetici ve müfettişler, görüşlerini içtenlikle ve tarafsız olarak belirtmişlerdir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan işitme engelliler okullarındaki öğretmen ve yöneticiler ile bu okulları denetleyen müfettişlerin görüşleri ile sınırlıdır.

2. Araştırma 1995-1996 öğretim yılına ilişkin bilgi ve bulgularla sınırlıdır.

3. Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı işitme engelliler okulları ile sınırlıdır. Bu alandaki özel okul ve eğitim merkezleri araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Tanımlamalar ve Kısaltmalar

İşitme Engelli : İşitme kaybı 70 desibel (dB)'den fazla olan ve eğitim öğretim çalışmalarında işitme gücünden yararlanamayan kimse.

İşitme Engelliler Okulu: İşitme engelli çocukların durumlarına göre (Ağır işitenler, sağırlar) eğitim ve öğretim veren yatılı veya gündüzlü eğitim kurumlarıdır.

İşitme Engelliler Öğretmeni: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı işitme engelliler okullarında görev yapan öğretmenlerdir.

Yönetici: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı işitme engelliler okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcılarıdır.

Teftiş : Önceden kararlaştırılmış amaçların gerçekleşme derecesini bulmak üzere yapılan davranış kontrol etme sürecidir.

Müfettiş : Teftişi gerçekleştirme ile yükümlü kimsedir.

Özür (Engel): Bedensel, anlıksal ya da davranıştaki bir bozukluk ve başarıyı güçleştiren her türlü yetersizlik.

İ.E.O. : İşitme Engelliler Okulu

A.İ.O. : Ağır İşitenler Okulu

BÖLÜM II

İLGİLİ KAYNAKLAR

Bu araştırma, işitme engelliler okullarında uygulanmakta olan teftiş etkinliklerini kapsadığı için "işitme engellilerin eğitimi" ve "teftiş" boyutları ile ilgili kaynaklar incelenmiştir. İşitme engelliler okullarında uygulanan teftiş etkinlikleri ile ilgili olarak Türkiye'de daha önce yapılmış araştırmalara ve kurumsal kaynaklara rastlanmadığı için, Türkiye eğitim sisteminin çeşitli kademelerinde gerçekleştirilmiş teftiş araştırmalarından yararlanılmıştır.

Kuramsal Kaynaklar

İşitme engellilerin eğitimi ile ilgili hazırlanmış olan ilk kaynaklardan birisi, Süleyman Gök tarafından 1958 yılında yazılmıştır. Gök, çalışmasında dünyada ve Türkiye'de işitme engellileri okullarının tarihçesi, barındırma yurtları ve işitme engelliler okulundaki eğitim sistemi hakkında bilgiler vermiştir.

Bu alanla ilgili bir başka kaynak, 1985 yılında Yahya Özsoy tarafından yazılmıştır. On bölümden meydana gelen bu çalışmada; işitme engeli, işitme engellilerin eğitiminde gelişen ve değişik yaklaşımlar, işitmenin korunması, aile eğitimi, sınıfların oluşturulması ve çalışmaların planlanması, eğitim ortamının düzenlenmesi, değişik yöntem uygulamaları, anlamayı geliştirme yöntemleri, konuşmayı geliştirici yöntemler ve rehabilitasyon konularında aydınlatıcı bilgiler verilmektedir(Özsoy, 1985, s.s.7-8).

Yahya Özsoy, Mehmet Özyürek ve Süleyman Eripek'in birlikte yazdıkları "Özel Eğitime Giriş" adlı çalışmada ise, işitme, görme zihinsel ve ortopedik engellilerin eğitimleri ile ilgili genel bilgilerin yanında "özel eğitimde yönetim" boyutuna da değinilmiştir. Özsoy tarafından kaleme alınan bu bölümde, özel eğitimde denetimin, en az diğer yönetim alanları kadar önemli olduğu ve denetimin yakından ve uzaktan olmak üzere ikiye

ayrılıp incelenip, uygulanmakta olduğu belirtilmektedir. Özsoy, uzaktan denetimin, okul kurumunun dışından geçen kişilerce yapıldığını ve bunun için Türkiye'de özel eğitim alanında yetişmiş denetim elemanlarının olmadığını, bu tür denetimlerin ilköğretim ve Bakanlık Müfettişleri tarafından yapıldığını vurgulamıştır. Özsoy yakından denetimi ise, okul yöneticisi tarafından yapılan denetim olarak tanımlamıştır. Çalışmada, denetimin özel eğitimin gelişimine katkısı olacağı da belirtilmiştir. Denetimin en çok öğretmenlere sınıflarındaki görevlerini etkin biçimde yerine getirmelerinde yardımcı olması, bunun yanında özel eğitime muhtaç çocukların uygun yönetsel düzenlemelerle yerleştirilip yerleştirilmediklerini izlemek, şayet yanlış yerleştirilenler varsa ilgileri uyarmak, konularında katkı sağlayacağı açıklanmaktadır. Özsoy, çalışmanın son bölümünde, "...özel eğitim alanında özel olarak denetici yoksa, uygun olanların seçilip hizmet içi eğitim programlarıyla yetiştirilmeleri ve denetime bunların gönderilmesi sağlanmaya çalışılmalıdır." şeklinde bir öneride bulunmaktadır (Özsoy ve diğerleri, 1988, s.s. 277-278).

Araştırmanın "teftiş" boyutu ile ilgili olarak Taymaz (1982) tarafından yazılan "Teftiş" adlı kaynak, bu konuda aydınlatıcı bilgiler içermektedir. Kaynakta teftiş türleri, teftişin planlaması, teftişte değerlendirme, müfettişlerin nitelikleri gibi bilgilerin yanında teftişle yeterlik alanlarından da bahsedilmektedir. Taymaz, teftişin kurumun her alan ve kademesinde yapıldığını, bu nedenle müfettişlerin görevlerini başarı ile yapabilmeleri için yeterlik alanlarına göre yetiştirilmeleri gerektiğini belirtmektedir. Taymaz(1982, s.4), bu yeterlik alanlarını (Thomas ve Justman, 1954, s.19)'a göre yöneticilik, rehberlik, öğreticilik, araştırma uzmanlığı, sorgu yargıçlığı olmak üzere altı alanda belirtmiştir.

"Eğitimde Denetimsel Davranış" adlı bir başka kaynak, 1984 yılında Mustafa Aydın tarafından yazılmıştır. Yazar, kitabında eğitim denetiminde yer alan çeşitli yaklaşımlar, teftiş ilkeleri, sınıf içi etkinliklerin teftişi ve teftişte grup süreci hakkında aydınlatıcı bilgiler vermiştir. Bunların dışında diğer kurumsal kaynaklardan farklı olarak, denetimde insan ilişkileri, güdüleme, moral ve örgütsel iklim gibi konulara da değinmiştir. Kaynakta ayrıca, bugüne kadar Türkiye eğitim sisteminde teftiş konusunda gerçekleştirilmiş olan çalışmaların özeti de yer almaktadır.

Araştırma Kaynakları

Türk eğitim sisteminde teftiş konusunda ilk araştırma Galip Karagözoğlu tarafından yapılmıştır. Bakanlık müfettişliği kurumunun ve teftiş uygulamalarının genel değerlendirilmesinin yapıldığı bu araştırma 1970 yılında yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular özet olarak şu şekilde sıralanmıştır.

1. Öğretmenler teftiş sisteminin eğitim ve öğretim etkinliklerinin gelişmesine yardım ettiğine inanmamaktadırlar.

2. Müfettişlerin teftişler sırasında öğretmenlere eğitim-öğretim alanında rehberlik ettiklerini belirlemelerine karşın, öğretmenler bu tür rehberliklerin arada sırada yapıldığını ve yararsız olduğunu belirtmektedirler.

3. Öğretmenler ders teftiş raporlarının hiç bir nesnel ölçüye dayanmadığı kanısındadırlar.

4. Öğretmenler müfettişlerin yeterli olmadığı görüşündedirler. Müfettişler ise yeterli oldukları kanısındadırlar.

5. Müfettiş rolüne ilişkin öğretmen ve müfettiş beklentilerinin uyum göstermesine karşın, müfettiş rol davranışına ilişkin algı, öğretmenler ve müfettişler grubuna göre değişmektedir. Müfettişin rol davranışını taraflar farklı algılamaktadır.

6. Öğretmenlerin müfettişlerin daha çok insan ilişkilerine karşılık, müfettişlerin teknik yardımlara önem verilmesini istedikleri görülmektedir.

7. Müfettiş ve öğretmenler, müfettişlerin esas görevinin öğretmene rehberlik etme olması ve soruşturma görevinin müfettişlerden alınması konusunda görüş birliği içindedirler.

8. Gerek öğretmenlerin gerekse müfettişlerin çoğunluğu (%80) bugünkü teftiş sisteminin değişmesini istemektedirler.

9. Bakanlığın müfettişler taafından yapılan önerileri dikkate almaması, öğretmenlerin değerlendirilmesinde müfettişler arasında görüş birliğinin sağlanmaması, müfettişlerin kendilerini meslek içinde yetiştirmesi olanaklarının az olması, müfettişleri daha çok rahatsız eden durumlar olarak ileri sürülmektedir.

Karagözoğlu tarafından bir başka araştırma 1977 yılında yapılmıştır. Bu araştırmada ilköğretim müfettişlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinde öğretmenlere ne derece yardımcı olabildikleri konusunda milli eğitim müdürü, ilköğretim müfettişi, ilköğretim müdürü ve ilkokul öğretmenlerinin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmada teftişin niteliği ile ilgili kısmın sonunda şu bulgular elde edilmiştir.

1. Öğretmen ve milli eğitim müdürleri müfettişlerin mesleki olarak yetersiz oldukları kanısında görüş belirtmelerine karşın, müfettişler kendilerinin yeterli oldukları kanısındadırlar.

2. Tüm gruplar teftiş etkinliklerinde rehberlikten çok öğretmen başarısını değerlendirme ve bu konuda rapor verme işlerinin yürütüldüğü kanısındadırlar. Müfettişlerin ancak %37'si rehberlik edildiği görüşündedir.

3. Öğretmenler eğitim öğretim etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesi konusunda müfettişlerden gerekli yardımı görmedikleri kanısındadırlar.

Araştırmada müfettişlerin "insan ilişkileri", "eğitim-öğretim" ve "kontrol ve değerlendirme"de gösterdikleri davranış özellikleri ile ilgili bölümünde şu bulgular elde edilmiştir.

1. Müfettişlerin büyük kısmı "kontrol ve değerlendirme" çalışmalarında belirtilen davranışları gösterdikleri kanısındadırlar. Müfettişlerin bu kanıları daha az oranda "insan ilişkilerinde" ve daha az oranda "eğitim-öğretim" çalışmalarında görüldüğü belirtilmiştir.

2. Öğretmenler ise, müfettişlerin eğitim-öğretim ile ilgili davranışları az gösterdikleri, diğer davranışları daha fazla gösterdikleri kanısındadırlar. Bir başka deyişle müfettişler öğretmenlere yardımcı olma ve rehberlik yapma davranışlarını daha az göstermektedirler.

Araştırmanın "bugünkü uygulamaların nitelikleri ile ilgili görüşler" bölümünde ise elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir.

1. Öğretmenler, teftiş sisteminin öğretmenin zayıf yönlerini bulmaya yönelik bir yapıda olduğunu savunmaktadırlar. Müfettişler ise teftiş etkinliklerinde eğitim ve öğretimin veriminin arttırılmasının amaçlandığını belirtmektedirler.

2. Ders teftiş raporları, öğretmenler tarafından bir tehdit unsuru olarak görülmektedir.

3. Müfettişler, öğretmen ve okul müdürlerinin gerekli çabayı göstermedikleri ve işbirliği yapmadıkları görüşündedirler.

4. Öğretmenler, öğretmen başarısını değerlendiren müfettişlerin, eğitim-öğretim etkinliklerinden çok, kıyafet, temizlik ve düzene ve kendilerine gösterilen ilgiye önem verdikleri düşüncesindedirler.

Sistemin yeniden düzenlenmesine ilişkin olarak sorulan sorulara verilen cevaplardan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir.

1. Tüm gruplar, müfettişlerin en az dört yıllık bir eğitim sürecinden geçmeleri gerektiğini savunmaktadırlar.

2. Tüm gruplar, müfettişlere düşen öğretmen sayısının azaltılması görüşündedirler.

3. Grupların çoğunluğu, grup denetimine olumsuz yönde bakmaktadırlar.

4. İlköğretim müfettişlerinin Bakanlık Teftiş Kuruluna bağlanması konusunda tüm gruplar görüş birliği içerisindeyler.

Araştırmanın sonucunda Karagözoğlu, şu önerilerde bulunmaktadır.

1. Teftiş faaliyetleri, ilköğretim kademesindeki eğitim-öğretim çalışmaları verimliliğini arttıracak biçimde, modern teftiş ilkelerine uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

2. Müfettişlerin mesleki yeterliklerini arttırmak amacıyla ilköğretim müfettişleri için meslek ikurs ve seminerler her yıl düzenlenmeli ve her müfettişin devamı zorunlu olmalıdır.

3. Müfettişler için yeni öğretim programları düzenlenmeli ve üniversitelerle işbirliğine gidilmelidir. Müfettişlerin en az dört yıllık öğretim görmeleri ve yüksek lisans eğitimi almaları sağlanmalıdır.

4. Müfettişlerin öğretmenlere önerdiği ders aracı, yayınlar ve diğer materyallerin temininde üst makamlarca her türlü tedbir alınmalı ve kolaylıklar sağlanmalıdır.

5. Bugünkü teftiş faaliyetlerinde uygulanmakta olan öğretmeni değerlendirme ilkeleri, yöntemleri, ders teftiş ve sicil raporları gözden geçirilerek daha objektif değerlendirme yapılmasına imkan verecek, öğretmenle müfettişler arasındaki mesleki işbirliğini engellemeyecek bir sistem getirilmelidir.

Bu konuda bu başka araştırma, 1977 yılında Fevzi Öz tarafından yapılmıştır. Araştırmada "İlköğretim müfettişlerinin görevleri gereği olan uygulamadi mesleki faaliyetlerinin, mevzuatın gerektirdiği ve modern teftiş anlayışının öngördüğü faaliyetlere kıyasla yeterlik durumlarının " saptanması amaçlanmıştır.

Araştırmada şu denenceler saptanmıştır.

1. İlköğretim müfettişlerinin, mevzuata göre yapmaları gereken faaliyetlerle, uygulamadaki faaliyetleri arasında bazı farklar vardır.

2. İlköğretim müfettişlerinin, mevzuata göre yapmaları gereken faaliyetlerle, modern teftiş anlayışının öngördüğü faaliyetler arasında farklar vardır.

3. İlköğretim müfettişlerinin uygulamadaki faaliyetleri ile modern teftiş anlayışının öngördüğü faaliyetler arasında farklar vardır.

Araştırma sonucunda şu sonuçlar elde edilmiştir.

1. Mevzuat gereği, ilköğretim müfettişleri tarafından yapılması gerekenlerle uygulamada yapılanlar birbirinden farklıdır. Mevzuat gereği yapılması gerekenler tam olarak yapılmamaktadır.

2. Söz konusu fark, kurs çıkışlı müfettişlerde daha az, eğitim enstitüsü çıkışlılarda daha fazladır.

3. Mevzuat gereği, yapılması gerekenlerle uygulamada yapılanlar arasında gözlenen fark, müfettişlik mesleğinde yeni alanlarda deneyimli olanlara kıyasla daha fazladır.

4. Mevzuat gereği, yapılması gerekenler, modern teftiş anlayışına uymamaktadır.

5. Türk eğitim sisteminde ilköğretim müfettişlerinin uygulamadaki faaliyetleri modern teftiş anlayışına uymamaktadır. Modern teftiş anlayışı gereği yapılması gerekenlerin yapılmadığı görülmektedir. Bu farklı kurs çıkışlı müfettişlerde daha az gözlenmiştir.

1978 yılında "Müfettiş yeterlikleri" adlı bir araştırma Nezahat Seçkin tarafından yapılmıştır. Aydın(1984)'e göre araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır.

1. Deneklerin nitelikleri

2. Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin göstermesi gereken ve göstermekte olduğu yeterlikler ve bu yeterliklerin oluşturduğu görev alanları, kendileri ve diğer denek gruplarınca nasıl değerlendirilmektedir?

3. Gösterilmesi gereken ve gösterilmekte olan yeterliklerin oluşturduğu görev alanı türleri arasında etkileşim var mıdır? Bu etkileşim sonunda meydana gelen görev alanı grupları, hizmet öncesi ve hizmet içi yetiştirme bakımından nasıl bir dağılım göstermektedir.

4. Görev alanlarının öncelik sırası nedir?

5. Gösterilmesi gereken ve gösterilmekte olan yeterlik türleri arasında bir etkileşim var mıdır? Bu etkileşim sonunda meydana gelen yeterlik grupları, hizmet öncesi ve hizmet içi yetiştirme bakımından bir dağılım göstermektedir?

6. Yeterliklerin öncelik sırası nedir?

Bu araştırmadaki soruları yanıt aramak amacıyla Bakanlık Müfettişleri, miili eğitim müdürleri, orta öğretim okul müdürleri ve öğretmenler denek grupları olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgular şunlardır:

1. Müfettişlerin göstermeleri gereken yeterlikler konusunda gruplar görüş birliği dergilerken, müfettişlerin göstermekte oldukları yeterlikler konusunda müfettişlerle diğer gruplar birbirinden ayrılmaktadırlar.

2. Gruplar, müfettişlerin göstermeleri gereken yeterliklerin oluşturduğu görev alanlarında en yüksek önem derecesini "değerlendirme" alanına vermektedirler.

"Değerlendirme" görev alanının önemi konusunda gruplar arası bir görev birliği görülmektedir. Gruplar en yüksek önem derecesini "değerlendirme" görev alanına vermektedirler.

En düşük önem derecesi konusunda gruplar arasında fark görülmektedir. Okul müdürleri en düşük önem derecesini "çevre ile ilişkiler" görev alanına verirken, müfettişler ve milli eğitim müdürleri "personelcilik" görev alanına vermektedirler. Öğretmenler de "işletmecilik" görev alanında yığılma göstermektedirler.

3. Müfettişlerin göstermekte oldukları yeterliklerin oluşturduğu görev alanlarına verilen en yüksek görev derecesi konusunda müfettişlerle diğer gruplar arasında fark gözlenmemektedir. Müfettişler en yüksek önem derecesini "değerlendirme" görev alanına, diğer gruplar ise "işletmecilik" alanına vermektedirler.

En düşük önem derecesi müfettişler tarafından "personelcilik" alanına verilirken, diğer grupların "çevre ile ilişkiler" alanında birleştikleri görülmektedir.

4. Müfettişlerin göstermeleri gereken yeterliklerin oluşturduğu görev alanlarına ilişkin en yüksek görüş birliği, milli eğitim müdürleri arasında "değerlendirme" konusunda görülürken, diğer gruplarda "mesleki rehberlik" konusunda görülmektedir. En düşük görüş birliği ise müfettişler ve milli eğitim müdürlerinde "personelcilik" konusunda gözlenirken, diğer gruplarda "çevre ile ilişkiler" alanında görülmektedir.

5. Müfettişlerin göstermekte oldukları yeterliklerin oluşturduğu görev alanların ailişkin görüş birliği açısından grupların tümünün "program-öğretim" alanında en yüksek görüş birliği içinde bulundukları görülmektedir. Milli eğitim müdürleri en yüksek görüş birliğini "değerlendirme" alanında gösterirken, diğer gruplar "çevre ile ilişkiler" alanında göstermektedirler.

6. Yeterlikler ve görev alanları arası karşılaştırmalarda, müfettişlerin göstermeleri gereken yeterliklere ve bu yeterliklerin oluşturduğu görev alanlarına verilen önem derecesi, göstermekte oldukları yeterlikler ve bu yeterliklerin oluşturduğu görev alanlarına verilen önem derecesinden daha yüksek görünmektedir. Benzer biçimde müfettişlerin göstermesi gereken yeterlikler ve bu yeterliklerin oluşturduğu görev alanlarına ilişkin görüş birliği müfettişlerin göstermekte oldukları yeterlikle ve görev alanlarına ilişkin görüş birliğinden daha yüksek bulunmaktadır.

7. Müfettişlerin yüksek derecede göstermeleri gerekene, böyle gösterdikleri ve hizmet öncesi eğitim yolu ile kazanmaları zorunluolan tek görev alanı "değerlendirme" gösterilmektedir. Gruplar bu noktada birleşmektedirler.

Müfettişlerin yüksek derecede göstermeleri gereken, düşük derecede gösterdikleri iki yeterlikten biri, "eğitim-öğretim ve yönetim konularında inceleme ve araştırma yaparak, Bakanlığa ve okullara önerilerde bulunma", diğeri ise, "amaçlardan sapmaların nedenlerini inceleyerek, düzeltme yollarını gösterme"dir. "Haftalık ders pogramlarının incelenmesi" ise düşük derecede gösterilmesi gereken fakat yüksek derecede gösterilen tek yeterlik olarak ileri sürülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri, toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler yer almaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırma; İstanbul ili içerisindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı işitme engelliler okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerle, bu okulların teftişini yürüten müfettişlere uygulanan olan anketle toplanan veriler üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada, yönetici ve müfettişlerin teftiş etkinliklerine ilişkin görüşleri, görüşleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma için "betimleme" uygun bir yöntem olarak düşünülmüştür. Araştırma, işitme engelliler okullarında yürütülen teftiş etkinliklerinde "durumun ne olduğunu" saptama amacındadır.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, İstanbul il merkezi içerisinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı işitme engelliler okullarında görev yapan öğretmen, yönetici ve bu okulları teftiş eden müfettişler oluşturmaktadır.

Bu alandaki özel okullar kapsam dışı bırakılmıştır. 1995-1996 öğretim yılında, İstanbul il sınırları içerisinde 3 ağır işitenler, 3 sağır olmak üzere toplam 6 işitme engelliler okulu bulunmaktadır. Bu okullarda görevli 68 öğretmen ve 16 yönetici ile Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Kurul Başkanlığı bünyesinde hizmet veren 240 İlköğretim müfettişi evren içine alınmıştır.

Araştırma evrenini oluşturan, işitme engelliler okullarında görevli öğretmen ve yöneticilerin okullara göre sayıları ile bu okulları denetleme durumunda bulunan (denetleyen) müfettiş sayıları tablo 3.1.'de yer almıştır.

TABLO 3.1.
1995-1996 ÖĞRETİM YILINDA İSTANBUL İL MERKEZİNDEKİ İŞİTME
ENGELLİLER OKULLARINDA GÖREVLİ ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ
VE MÜFETTİŞ SAYISI

Okullar	Öğretmen	Yönetici	Müfettiş
Bozhane İ.E.O.	8	2	
Fatih İ.E.O.	22	5	
Göztepe İ.E.O.	14	3	
Halıcıoğlu A.İ.O.	13	2	
Ümraniye A.İ.O.	5	1	
Vezneciler A.İ.O.	6	3	
Toplam	68	16	240

Tabloda görüldüğü gibi, İstanbul il merkezindeki 6 işitme engelliler okulunda görevli 68 öğretmen, 16 yönetici ve bu okulları denetlemekle görevli 240 ilköğretim müfettişi araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

Araştırmanın Örneklemi

Araştırma öncesi, işitme engelliler okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin sayıca az olmaları sebebiyle evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmişti. Tablo 3.1.'de gösterilen okullarda stajyer ya da bu alanda bir yılını doldurmamış öğretmen ya da yönetici bulunmaması sebebiyle evrendeki deneklerin tamamına ulaşılmıştır. Müfettiş grubunda ise "şans örnekleme" yoluyla %30'una gidilmiş ve 72 kişi örneklem grubuna alınmıştır.

TABLO 3.2
ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Okullar	Öğretmen		Yönetici		Müfettiş
	%	F	%	F	
Bozhane İ.E.O.	11.7	8	12.5	2	
Fatih İ.E.O.	32.3	22	31.2	5	
Göztepe İ.E.O.	20.5	14	18.7	3	
Halıcıoğlu A.İ.O.	19.1	13	12.5	2	
Ümraniye A.İ.O.	7.3	5	6.2	1	
Vezneciler A.İ.O.	8.8	6	18.7	3	
Toplam	100	68	100	16	72

Tablodan anlaşılabacağı gibi evreni oluşturan 68 öğretmen ve 16 yöneticinin tamamı, müfettiş grubunun ise %30'u yani 72 kişi araştırma örneklemini olarak seçilmiştir. Örneklem gruplarına dağıtılan ve dönütü sağlanan anketlerden öğretmen ve yönetici grubuna uygulananların tamamı, müfettiş grubuna uygulananların %27.9'u değerlendirme kapsamına alınmıştır. Müfettiş grubuna uygulanan anketlerin 5 tanesi eksik doldurulduğu için geçersiz sayılmış ve değerlendirmeye alınmamıştır.

Örneklemi oluşturan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin cinsiyet, kıdem ve eğitim durumları ile ilgili bilgiler araştırmacılara denek grupları hakkında genel bilgiye sahip olmaları açısından sırasıyla verilmiştir. Tablo 3.3'te örneklemi oluşturan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin cinsiyetleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.3'te görüldüğü gibi örnekleme giren öğretmenlerin %58.8'i kadın, %41.2'si erkektir. Yöneticilerin %25'i kadın, %75'i erkek; müfettişlerin ise %3'ü kadın, %97'si erkektir.

TABLO 3.3
ÖRNEKLEMİ OLUŞTURAN ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ VE
MÜFETTİŞLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Öğretmen		Kadın	Erkek	Toplam
	F	40	28	68
	%	58.8	41.2	100
Yönetici				
	F	4	12	16
	%	25.0	75.0	100
Müfettiş				
	F	2	65	67
	%	3.0	97.0	100

Tablo 3.4'te örnekleme giren öğretmen, yönetici ve müfettişlerin kıdemlerine göre dağılımı yer almaktadır.

TABLO 3.4
ÖRNEKLEMİ OLUŞTURAN ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ VE
MÜFETTİŞLERİN KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI

		0-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21-25 yıl	26+ yıl	Toplam
Öğretmen	F	24	9	6	16	6	7	68
	%	35.3	13.2	8.8	23.5	8.8	10.3	100
Yönetici	F	-	3	3	3	4	3	16
	%		18.8	18.8	18.8	25.0	18.8	100
Müfettiş	F	10	7	4	6	20	20	67
	%	14.9	10.4	6.0	9.0	29.9	29.9	100

Tablo 3.4'teki bilgilere göre; öğretmen grubunun %35.3'ü, müfettişlerin %14.9'u birinci kıdem grubunda(0.5 yıl); öğretmenlerin %13.2'si, yöneticilerin %18.8'i, müfettişlerin %10.4'ü ikinci kıdem grubunda (6-10 yıl); öğretmenlerin %8.8'i, yöneticilerin %18.8'i, müfettişlerin %6.0'ı üçüncü kıdem grubunda (11-15 yıl); öğretmenlerin

%23.5'i yöneticilerin %18.8'i, müfettişlerin %9.0'ı dördüncü kıdem grubunda (16-20 yıl); öğretmenlerin %8.8'i, yöneticilerin %25.0'i, müfettişlerin %29.9'u beşinci kıdem grubunda (21-25 yıl); öğretmenlerin %10.3'ü, yöneticilerin %18.8'i müfettişlerin %29.9'u altıncı kıdem grubundadır (26 ve +).

Tablo 3.5.'te örnekleme oluşturan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin öğrenim durumlarına göre dağılımı görülmektedir.

TABLO 3.5
ÖRNEKLEMİ OLUŞTURAN ÖĞRETMEN, YÖNETİCİ VE MÜFETTİŞLERİN
ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIMI

		Ön Lisans	Eğ.Ens	Lisans	Yük öğr.	Başka	Toplam
Öğretmen	F	22	19	25	1	1	68
	%	32.4	27.9	36.8	1.5	1.5	100
Yönetici	F	6	1	7	-	2	16
	%	37.5	6.3	43.8		12.5	100
Müfettiş	F	-	31	31	3	2	67
	%		46.3	46.3	4.5	3.0	100

Tablo 3.5'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin, öğretmenlerin %32.4'ü, yöneticilerin %37.5'i ön lisans; öğretmenlerin %27.9'u, yöneticilerin %6.3'ü, müfettişlerin %46.3'ü eğitim enstitüsü; öğretmenlerin %36.8'i, yöneticilerin %43.8'i, müfettişlerin %46.3'ü lisans; öğretmenlerin %1.5'i, müfettişlerin %6.5'i yüksek öğretmen okulu mezunudur. Öğretmenlerin %1.5'u, yöneticilerin %12.5'i, müfettişlerin %3'ü ise yüksek lisans, teknik kız sanat okulu gibi başka okullardan mezun olmuşlardır.

Veriler ve Toplanması

Bu araştırmada temel veriyi öğretmen, yönetici ve müfettişlerin görüşleri oluşturmaktadır. Veriler, sürekli değişken türünden sayısal verilerdir. Araştırmada temel veri toplama aracı olarak anket

kullanılmıştır. Araştırma anketi iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölüm, temel özellikler bakımından öğretmen, yönetici ve müfettişlerin durumlarını saptamak amacıyla dört sorudan oluşturulmuştur. Anketin ikinci bölümünde, öğretmen, yönetici ve müfettişlere ortak olarak uygulanan 26 sorunun dışında, müfettişlere uygulanan ankette 2 soru daha yer almıştır. Anketteki soru cümleleri teftişte yeterlik alanları ve modern teftiş ilkelerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan anketler, araştırma sonunda (Ek-A) verilmiştir.

Anket araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi için Türkçe literatürdeki benzer ölçekler incelenmiştir. Anket, konu alanına uzman kişilerin kontrolünden geçtikten sonra çoğaltılarak deneklerle aynı özellikleri taşıyan 20 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Eleştiriler alınarak düzenlemeler yapılmış, tekrar öğretim üyeleriyle tartışılarak anketler son şekline getirilmiştir.

Anket, likert türü dörtlü skalalardan oluşmaktadır. Maddelerin seçenekleri her biri belli bir görüşü yansıtmak üzere (1) Hiç, (2) Az, (3) Orta, (4) Çok biçiminde sıralanmaktadır. Anket görüşlerin ortaya yığılmasını önlemek amacıyla dört seçenekli olarak düşünülmüştür.

Anketin Uygulanması

Geliştirilerek son şekle getirilen anketler yeter sayıda çoğaltıldıktan sonra ilgili makamlardan izinler alınarak 28 Nisan-15 Mayıs tarihleri arasında uygulanmıştır. Anketler uygulanmadan önce tüm okul müdürleri ile görüşülmüş, belirlenen gün ve saatlerde araştırmacı tarafından öğretmen ve yöneticilere ayrı ayrı uygulanmıştır. Müfettişlere uygulanacak anketler ise, ilköğretim Müfettişleri Kurul Bakanlığı'na gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, bu makam aracılığı ile uygulanmıştır. Anketler, okul müdürleri ve ilköğretim Müfettişleri Kurul Başkanlığı'nın yardımıyla araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu

Araştırma sonucunda sınıflama türünden veriler elde edildiğinden, verilerin bu özellikleri göz önünde bulundurularak parametrik olmayan istatistiksel teknikler kullanılmıştır.

Araştırmada toplanan verilerin değerlendirme, çözümleme ve yorumlanmasında, frekans dağılımı, yüzdelik oranlar, ortalama ve kay kare kullanılan başlıca istatistiksel tekniklerdir. Grupların görüşleri arasındaki farkın belirlenmesinde kay kare tekniği kullanılmıştır.

Grupların görüşleri arasındaki farkın anlamlılık düzeyi olarak 0.05 düzeyi seçilmiştir. Araştırmada bulunan kay kare değeri ile serbestlik derecesi tabloların altında gösterilmiştir.

Kay kare ile ilgili hesaplama işlemleri Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü tarafından gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR V E YORUM

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almıştır. Bulgular, alt problemlerdeki sıraya göre verilmiştir. Her boyutta yer alan bulguların istatistiki çözümlemesinden hemen sonra, onların yorumuna yer verilmiştir.

Birinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın birinci alt problemi: "Müfettişler, öğretmen ve yöneticilerin çalışmalarını, okulun amaçları doğrultusunda ne derece yönlendirebilmektedirler?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt problemin kapsadığı boyutlara ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

a. Müfettişlerin; öğretmen ve yöneticileri işitme engelliler okullarındaki öğretim-öğrenme etkinliklerinin planlanması konusunda yönlendirebilme derecesi.

Tablo 4.1'de, öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

Tablodaki seçenekler iki grupta düşünülebilecek olursa, "Orta" ve "çok" seçenekleri, görevin yönetmeliğe uygun olarak yerine getirildiğini; "Hiç" ve "Az" seçenekleri ise, söz konusu görevin yeterince veya hiç yapılmadığını ifade etmiş olmaktadır. Buna göre öğretmenlerin %94.1'i; yöneticilerin %81.3'ü, müfettişlerin %75,5, "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama, öğretmenler grubunda 1.4 ile "Hiç", yönetici grubunda 1.6 ile "Az", müfettiş grubunda 2.4 ile "Az" seçeneklerinde bulunmaktadır. Tabloda grupların görüşleri arasında bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu fark, yapılan kay kare çözümlemesi

sonucunda 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

TABLO 4.1.
MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İŞİTME ENGELLİLER
OKULLARINDAKİ ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN
PLANLANMASI KONUSUNDA NE DERECE
YÖNLENDİREBİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	44	20	4	-	68
	%	64.7	29.4	5.9		100.0
YÖNETİCİ	F	9	4	2	1	16
	%	56.3	25.0	12.5	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	5	32	22	8	67
	%	7.5	47.8	32.8	11.9	100.0
Sütun Top.	F	58	56	28	9	151
	%	38.4	37.1	18.5	6.0	100.0
S.D: 6		$X^2 : 55.69$		$p < 0.05$		

Bulgulardan anlaşılacağı gibi, müfettişlerin öğretmen ve yöneticileri işitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması konusunda yönlendiremedikleri görülmektedir.

Şüphesiz ki uygulanan öğretme-öğrenme etkinliklerinin başarıya ulaşabilmesi için, sınıf içerisindeki öğrencilerin performans ve özelliklerine uygun esnek, yeniliklere açık ve ihtiyacı karşılayabilir düzeyde bir planlamaya ihtiyaç duyulmaktadır. İhtiyacı karşılar nitelikte bir planlamanın olmaması, işitme engelliler okullarının amaçlarının yerine getirilmesini engelleyebilir. Bu konuda öğretmen ve yöneticiye yardımcı olabilecek tek kişi müfettiştir.

Müfettişlerin bu görevi yerine getirememeleri konusunda çeşitli nedenler akla gelebilir. Müfettişlerin işitme engellilerin eğitimi konusunda eğitim görmemiş olmaları, rehberlik görevlerini yerine getirmek için gerekli zamanın olmaması bu nedenlerden birkaçı olabilir.

b. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticileri, İ.E.O. Öğretme-Öğrenme etkinliklerini öncelik sırasına koyma konusunda yönlendirebilme derecesi.

Tablo 4.2.'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.2.
MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İ.E.O. ÖĞRETME-
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİ ÖNCELİK SIRASINA KOYMA
KONUSUNDA NE DERECE YÖNLENDİRDİKLERİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE
KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	35	29	4	-	68
	%	51.5	42.6	5.9		100.0
YÖNETİCİ	F	7	8	1	-	16
	%	43.8	50.0	6.3		100.0
MÜFETTİŞ	F	5	23	28	11	67
	%	7.5	34.3	41.8	16.4	100.0
Sütun Top.	F	47	60	33	11	151
	%	31.1	39.7	21.9	7.3	100.0
SD : 6		$\chi^2 : 58.67$		P<0.05		

Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, öğretmen grubunun %94.1'i, yönetici grubunun %93.8'i, müfettiş grubunun %41.8'i "Hiç" ve "Az" seçenelerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.5 yönetici grubunda 1.6 ile "Az" seçeneğinde bulunmasına rağmen, müfettiş grubunda 2.6 ile "orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların yapılan kay kare çözümlemeleri sonucunda 6 serbestlik derecesinde 0.05 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

İşitme engelliler okullarında öğretme-öğrenme etkinliklerinin öncelik sırasına konulması ve bu doğrultuda, bilinçli bir eğitim verilmesi esastır. Çocuklara işitme eğitimi verilmeden, konuşma eğitimi verilemez.

İşitme engellilerin eğitiminde, öğretme-öğrenme etkinliklerinin öncelik sırasına konulması vazgeçilmez bir zorunluluktur. Müfettişlerin bu konuda öğretmen ve yöneticileri yönlendirmeleri gerekmektedir. Bulgulara göre; öğretmen ve yöneticiler, müfettişlerin bu görevi yeterince yerine getiremediklerini, müfettişlerse yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. Bu anket sorusu da belirtilmiş olan görüşler, gruplar arasında farklı bulunmuştur. Bu konuda öğretmenlerin ve yöneticilerin olumsuz düşüncelerinin sebebi, müfettişlerin aydınlatıcı toplantılar yapmamaları, açıklamalarda bulunmamaları, teftiş etkinlikleri sırasında, rehberlik ve yardımdan çok kontrol ve açık aramaya yönelik davranışlar sergilemeleri olarak açıklanabilir. Ancak, müfettişler bu konuyla ilgili davranışlarını öğretmen ve yönetici grupları kadar olumsuz algılamamaktadırlar. Algılar arasındaki bu farklılık da grupların görüşleri arasındaki anlamlı farklılığın kaynağını oluşturmaktadır.

c. Müfettişlerin, teftiş etkinliklerine ilişkin davranışlarının, işitme engelliler okullarının amaçları ile uygunluk gösterme derecesi

Tablo 4.3'te öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

Tabloya göre; öğretmen grubunun %94.1'i, yönetici grubunun %87.6'sı "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde, müfettiş grubunun ise %59.7'si "orta" ve "çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama; öğretmen grubunda 1.5; yönetici grubunda 1.7 ile "Az" seçeneğinde, müfettiş grubunda ise 2.7 ile "orta" seçeneğinde bulunmaktadır.

Tablodaki bulguların, yapılan kay kare çözümlemeleri sonucunda 6 serbestlik derecesinde 0.05 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Her kurumun olduğu gibi işitme engelliler okullarının da belirlenmiş amaçları vardır. Uygulanan teftiş etkinliklerinde bu amaçlara

ulaşıma derecesi belirlenir. Doğal olarak müfettişlerin de bu doğrultuda hareket etmeleri beklenir.

TABLO 4.3

MÜFETTİŞLERİN TEFTİŞ ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN DAVRANIŞLARININ
İŞİTME ENGELLİLER OKULLARININ AMAÇLARI İLE NE DERECE
UYGUNLUK GÖSTERDİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	36	28	4	-	68
	%	52.9	41.2	5.9		100.0
YÖNETİCİ	F	7	7	1	1	16
	%	43.8	43.8	6.3	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	2	25	31	9	67
	%	3.0	37.3	46.3	13.4	100.0
Sütun Top.	F	45	60	36	10	151
	%	29.8	39.7	23.8	6.6	100.0
SD : 6		χ^2 : 64.23		P<0.05		

Tablo incelendiğinde; öğretmen ve yöneticilerin bu konudaki görüşlerinin olumsuz olduğu anlaşılmaktadır. Yani, okul amaçları ile bağdaşmayan bir denetim etkinliği izlendiğini belirtmişlerdir. Müfettişler ise, denetim etkinliklerinin okulun amaçlarına uygunluk gösterdiğini belirtmişlerdir. İşitme engelliler okullarında çalışan öğretmen ve yöneticilerin, mesleğin teknik bilgi ve beceri gerektirmesinden doğan bir takım sorunları olmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerin bu sorunların altından kalkabilmek için rehberlik ve yardıma dayalı bir teftiş beklentisi içerisinde oldukları görülmektedir. Müfettişlerin ise alana yabancı olmaları dolayısı ile sadece kontrol amaçlı teftiş uygulamalarında bulunmaları öğretmen ve yöneticilerin bu beklentilerini boşa çıkarmış olabilir. Gruplar arasındaki farklılıklar bu temel görüş ayrılığından kaynaklanmış olabilir.

d. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticileri belirlenen öğretim etkinliklerinin etkili biçimde uygulanabilmesi için yönlendirebilme derecesi

Tablo 4.4'te öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.4
MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ, BELİRLENEN ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİN ETKİLİ BİÇİMDE UYGULANABİLMESİ İÇİN NE DERECE YÖNLENDİREBİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	22	34	12	-	68
	%	32.4	50.0	17.6		100.0
YÖNETİCİ	F	7	6	3	-	16
	%	43.8	37.5	18.8		100.0
MÜFETTİŞ	F	3	21	31	12	67
	%	4.5	31.3	46.3	17.9	100.0
Sütun Top.	F	32	61	46	12	151
	%	21.2	40.4	30.5	7.9	100.0
SD : 6		χ^2 : 44.54	P<0.05			

Tabloya göre; öğretmen grubunun %82.4'ü, yönetici grubunun %81.3'ü, müfettiş grubunun %35.8'i, "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Bunun yanında, müfettiş grubunun %62.4'si "orta" ve "çok" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Ortalama; öğretmen grubunda 1.8, yönetici grubunda "Az", müfettiş grubunda 2.7 ile "Orta" seçeneklerinde bulunmaktadır. Tablodaki bulguların, yapılan kay kare çözümlemeler sonucunda 6 serbestlik derecesinde 0.05 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğretmen ve yönetici grupları, müfettişlerin belirlenen öğretim etkinliklerinin etkili biçimde uygulanabilmesi için kendilerini yönlendiremediklerini belirtmişlerdir. Müfettişin grubu ise bu konuda

öğretmen ve yöneticileri yönlendirebildikleri konusunda görüş belirtmişlerdir. Belirlenen öğretim etkinliklerinin uygulanabilmesi için herşeyden önce uygulama yöntemlerinin bilinmesi gerekmektedir. Alana yabancı olan müfettişlerin, uzmanlık konusu olan bu branşta öğretmen ve yöneticiyi yönlendirebilmesi beklenen bir durum olmamakla beraber, öğretmen ve yöneticilerin olumsuz görüşleri de bu yetersizliği ıspatlamaktadır. Müfettişlerin genel olarak öğretmenlere verdikleri tavsiyeler ya da öğretim etkinliği yöntemleri, genelde klasik ilköğretim okulunda uygulanan yöntemler olmaktadır. Müfettişlerin bu anlamdaki çabaları, bu konu hakkında olumlu görüş belirtmelerine neden olarak gösterilebilir.

e. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilerin okulun amaçları doğrultusunda eşgüdüm içerisinde çalışmalarını sağlayabilme derecesi

Tablo 4.5'te öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.5

MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİN OKULUN AMAÇLARI DOĞRULTUSUNDA EŞGÜDÜM İÇERİSİNDE ÇALIŞMALARINI NE DERECE SAĞLAYABİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F%	29	26	13	-	68
		42.6	38.2	19.1		100.0
YÖNETİCİ	F%	3	8	4	1	16
		18.8	50.0	25.0	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F%	1	23	32	11	67
		1.5	34.3	47.8	16.4	100.0
Sütun Top.	F%	33	57	49	12	151
		21.9	37.7	32.5	7.9	100.0
SD : 6		χ^2 : 47.43		P<0.05		

Tabloya göre; öğretmen grubunun %80.8'i yönetici grubunun %68.8'i, müfettiş grubunun ise %35.8'i, "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Müfettiş grubunun %64.2'si, yönetici grubunun %31.1'i, öğretmen grubunun ise %19.1'i "orta" ve "çok" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Ortalama; öğretmen grubunda 1.7, yönetici grubunda 2.1 ile "Az", müfettiş grubunda 2.7 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Yapılan kay kare çözümlemeleri sonucunda 0.05 anlamlılık düzeyinde ve 6 serbestlik derecesinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bulgular incelendiğinde; öğretmen ve yönetici grubunun büyük çoğunluğunun müfettişlerin, öğretmen ve yöneticileri eşgüdüm içerisinde çalıştıramadıkları yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu da işitme engelliler okullarında uygulanan öğretme-öğrenme etkinliklerinin sağlıklı yürütülmesi açısından istenmeyen bir durumdadır. Çalışan personel arasında eşgüdümün sağlanamadığı bir ortamda, okul amaçlarına istenilen biçimde ulaşılamaz. İşitme engelliler okullarında eşgüdümün müfettişlerce sağlanamıyor olması, onların alana yabancı olmaları ile açıklanamaz. Çünkü eşgüdümleme tamamen müfettişin yöneticilik ve liderlik rollerini başarı ile uygulamasına bağlıdır. Öğretmenlerin bu konuda müfettişleri tamamen yetersiz görmeleri, yöneticilerin biraz ortada yer almaları, müfettişlerin ise kendilerini başarılı görmeleri, gruplar arasında görülen farklılığın nedeni olarak açıklanabilir.

Araştırmanın birimci alt problemi; "Müfettişler, öğretmen ve yöneticilerin çalışmalarını, okulun amaçları doğrultusunda ne derece yönlendirebilmektedirler?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme yanıt aramak için oluşturulan anket sorularında verilen cevaplardan elde edilen bulgularda; müfettişlerin öğretmen ve yöneticileri öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması, öncelik sırasına konulması ve etkili bir biçimde uygulanması konularında yönlendiremedikleri, teftiş davranışlarının işitme engelliler okullarının amaçları ile uygunluk göstermediği ve personel arasında eşgüdümü sağlayamadıkları görülmektedir. Müfettiş, teftiş ettiği kurumlarda, insan çabalarını yönlendirmeye, bütünlük kazandırmaya, bu çabaları etkili kılmaya çalışmalıdır: Müfettişin bu çalışmaları, onun yöneticilik rolü ile ilgilidir. Araştırmanın bu alt problemi ile ilgili bulgular kısaca özetlenecek olursa, öğretmen ve yöneticilere göre; işitme engelliler okullarında görev yapan

müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilerin çalışmalarını, okulun amaçları doğrultusunda yönlendiremedikleri, bir başka deyişle, teftişte yeterlik alanlarından biri olan "yöneticilik" rolünü yeterince oynayamadıkları söylenebilir.

İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın ikinci alt problemi, "Müfettişler, öğretmen ve yöneticilerin mesleki sorunlarının çözümünde onlara ne derece, rehberlik ve yardım yapabilmektedirler?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt problemin kapsadığı boyutlara ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

a. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilere uygun ders aracı seçme konusunda rehberlik yapabilme derecesi

Tablo 4.6'da, öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.6

MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE UYGUN DERS ARACI SEÇME KONUSUNDA NE DERECE REHBERLİK YAPABİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F%	37	23	8	-	68
		54.4	33.8	11.8		100.0
YÖNETİCİ	F%	10	4	1	1	16
		62.5	25.0	6.3	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F%	4	28	20	15	67
		6.0	41.8	29.9	22.4	100.0
Sütun Top.	F%	51	55	29	16	151
		33.8	36.4	19.2	10.6	100.0

SD : 6

χ^2 : 52.64

P<0.05

Tablodaki bulgulara göre; öğretmen grubunun %88.2'si, yönetici grubunun %87.5'i, müfettiş grubunun ise %47.8'i "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Öğretmen grubunun %11.8'i, yönetici grubunun %13.6'sı, müfettiş grubunun ise %52.3'ü "Orta" ve "çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama; öğretmen ve yönetici grubunda 1.5 ile "Hiç", müfettiş grubunda ise 2.6 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Bulguların yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 0.05 anlamlılık düzeyinde grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmen ve yöneticilerin büyük çoğunluğu müfettişlerin, ders aracı seçme konusunda kendilerine yapılan yardımı yetersiz bulmuşlardır. Müfettiş grubunun %52.3'lük bir bölümü bu konuda kendilerini yeterli bulmaktadır.

İşitme engelliler okullarında öğretme-öğrenme etkinlikleri büyük oranda görsel uyaranlar (resim, obje, v.b.) aracılığı ile yürütüldüğü için ders araçları büyük öneme sahiptir. Her ders hatta her konu için ayrı ders araçları seçmek ve kullanmak öğretmene zaman, maddiyat ve yaratıcılık açısından büyük güçlükler doğurmaktadır. Bu anlamda müfettişlerin yardım ve önerileri öğretmenlere büyük ölçüde kolaylık sağlayacaktır. Müfettişlerin klasik ilköğretim okullarını baz alarak, sınıf öğretmenlerine basit düzeyde ders araçları önermeleri, kendileri açısından bu görevi gerçekleştirdikleri düşüncesine yol açabilir. Öğretmen ve yöneticilerin ise müfettişlerden daha somut, daha detaylı ve daha aydınlatıcı, uygulamaya yönelik rehberlik beklentileri, görüşlerinin olumsuzluk belirten seçeneklerde yoğunlaşmasına sebep olarak gösterilebilir.

b. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilere mesleki sorunlarını çözümlemede yardımcı olma derecesi

Tablo 4.7'de, öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

Tabloya göre, öğretmen grubunun %91.1'i, yönetici grubunun %68.8'i, müfettiş grubunun ise %23.9'u "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Müfettiş grubunun çoğunluğu ise %76.1'lik oranla "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama öğretmen grubunda 1.5 ile "Hiç", yönetici grubunda 1.8 ile "Az", müfettiş grubunda

ise 2.9 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde grupların görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmen ve yönetici grubunun büyük çoğunluğu, müfettişlerin bu konudaki çabalarını yetersi bulurken, müfettiş grubu yeterli oldukları kanısında görüş belirtmişlerdir.

TABLO 4.7

MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE MESLEKİ SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE NE DERECE YARDIMCI OLDUKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	36	26	6	-	68
	%	52.9	38.2	8.8		100.0
YÖNETİCİ	F	8	3	5	-	16
	%	50.0	18.8	31.3		100.0
MÜFETTİŞ	F	3	13	38	13	67
	%	4.5	19.4	56.7	19.4	100.0
Sütun Top.	F	47	42	49	13	151
	%	31.1	27.8	32.5	8.6	100.0
SD: 6		$\chi^2 = 72.50$ P<0.05				

Öğretmen grubunun %91'lik bölümünün mesleki sorunlarının çözümünde, müfettişlerin kendilerine yardımcı olamadıkları yönünde görüş belirtmiş olmaları bu konuda büyük oranda yardıma ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Yönetici grubunun da %68.8 oranı da öğrenen grubu ile aynı düşünceleri taşıması, müfettişlerin mesleki yardım rollerini, işitme engelliler okullarında yeteri derecede yerine getiremediklerinin bir göstergesidir. Bu bulgulara rağmen, müfettişlerin zıt anlamda görüş belirtmesi, "mesleki yardım" rolünün gereklerinin denek gruplarınca farklı anlamlarda yorumlandığı düşüncesini akla getirmektedir. Müfettişlerin, mesleki sorunların sadece ders etkinliğini kapsadığını sınıf-öğretmen ve öğrenci üçgeni içerisinde çözümlenebileceğini düşünmeleri ve öğretmenlere bu sınırlar içerisinde yardımcı olmaları sebebiyle olumlu görüş belirtmiş olabilirler. Oysa ki mesleki sorunlar sınıfın dışında,

öğretmenin yönetici ve diğer öğretmenlerle, velilerle, sosyal çevreyle ilişkilerinde de ortaya çıkabilir. Denek grupları arasındaki bu olası anlam ve beklenti farklılıkları doğal olarak seçeneklere yansımış ve gruplar arasında anlamlı bir farklılık yaratmış olabilir.

c. Müfettişlerin işitme engellilerin eğitimi ile ilgili mesleki sorunların, araştırmacı bir yaklaşımla belirlenmesi için öğretmen ve yöneticilere yardımda bulunma derecesi

Tablo 4.8'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.8.

MÜFETTİŞLERİN, İ.E.E. İLE İLGİLİ MESLEKİ SORUNLARIN ARAŞTIRMACI BİR YAKLAŞIMLA BELİRLENMESİ İÇİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERLE NE DERECE YARDIMDA BULUNDUKLARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	36	23	9	-	68
	%	52.9	33.8	13.2		100.0
YÖNETİCİ	F	6	7	2	1	16
	%	37.5	43.8	12.5	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	3	21	33	10	67
	%	4.5	31.3	49.3	14.9	100.0
Sütun Top.	F	45	51	44	11	151
	%	29.8	33.8	29.1	7.3	100.0

$$SD: 6 \quad x^2 = 54.61 \quad P < 0.05$$

Tablo incelendiğinde öğretmen grubunun %86.7'sinin, yönetici grubunun %81.3'ünün, müfettiş grubunun ise %35.8'inini "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirttikleri görülmektedir. Buna karşılık, öğretmen grubunun %13.2'si, yönetici grubunun %18.8'i, müfettiş grubunun da %64.2'si "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.6; yönetici grubunda 1.8 ile "Hiç", müfettiş

grubunda ise 2.7 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Yapılan kay kare çözümlemesinde 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde, gruplar arasında önemli bir fark bulunmuştur.

Bulgulardan da anlaşılacağı gibi, öğretmen ve yönetici grupları, müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere bu konuda yardımda bulunamadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Müfettiş grubu ise bu grupların tam tersine söz konusu yardımı oldukça yüksek oranda gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Her bilim dalında olduğu gibi, işitme engellilerin eğitiminde de alanla ilgili problemlerin tespiti, deneysel ve sistematik kontrollerle gerçekleştirilmelidir. Tahmini veya tesadüfi yollarla sorunu tespit etmeye çalışma, problemi tespit etme ve çözüm yolları getirme konusunda yetersiz kalabilir. Bu bakımdan öğretmen ve yöneticilere, mümkün olduğunca araştırmacı düşüncüyü ve uygulamayı benimsetmek gereklidir. Bu görev yine müfettişlere düşmektedir.

d. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere ders aracı geliştirme konusunda rehberlik yapabilme derecesi

Tablo 4.9'da öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusunda ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.9.
MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE DERS ARACI GELİŞTİRME KONUSUNDA NE DERECE REHBERLİK YAPABİLDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	43	18	7	-	68
	%	63.2	26.5	10.3		100.0
YÖNETİCİ	F	9	4	3	-	16
	%	56.3	25.0	18.8		100.0
MÜFETTİŞ	F	9	29	22	7	67
	%	13.4	43.3	32.8	10.4	100.0
Sütun Top..	F	61	51	32	7	151
	%	40.4	33.8	21.2	4.6	100.0

SD: 6

$$\chi^2 = 41.98 \quad P < 0.05$$

Tabloya göre; öğretmen grubunun %89.7'si, yönetici grubunun %81.3'ü, müfettiş grubunun da %56.7'si "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.4 ile "Hiç", yönetici grubunda 1.6 ve müfettiş grubunda 2.4 ile "Az" seçeneklerinde bulunmaktadır. Her denek grubunun %50'sinden fazlası müfettişlerin öğretmenlere, ders aracı geliştirme konusunda gerekli rehberlik ve yardımı yapamadıkları konusunda görüş belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucu 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde gruplar arasında farklılığa rastlanmıştır.

Daha önce de belirtildiği gibi, işitme engelli bireylerin eğitiminde görsellik ön plandadır. İşitme engelli kişi, önünde görmediği, yaşantısında yer almayan, soyut kavram ya da objeleri, olayları, anlamakta güçlük çeker. Eğitim etkinlikleri süresince, malzeme ve ders araçlarından mümkün olduğunda yararlanır. Ancak, öğretmen zaman zaman öğrenci grubunun niteliğine göre malzeme bulamaz. İşte bu tip durumlarda malzemeyi kendisi geliştirmek zorunda kalır. Bazen de amaca en etkili şekilde ulaştıracak ders aracını tasarlarken zorluk çeker. Müfettiş bu durumlarda öğretmene yardım edecek, önerilerde bulunacak kişi olmak zorundadır. Araştırma bulgularında, her üç denek grubunun yarıdan fazlası müfettişlerin bu görevi yerine getiremediklerini belirtmişlerdir. Müfettişlerin bu konuda yetersiz kalmalarının sebebi, işitme engellilerin eğitimi ile ilgili eğitim almamış olmaları, zamanlarının ve sayılarının yetersiz oluşu, rehberlik ve yardım rollerinden çok soruşturma ve denetim rollerini yerine getiriyor olmaları şeklinde açıklanabilir.

İkinci alt problem, "müfettiş, öğretmen ve yöneticilerin mesleki sorunlarının çözümünde onlara ne derece rehberlik ve yardım yapabilmektedirler?" biçiminde ifade edilmişti. Öğretmenlerin mesleki sorunlarından olan ders aracı seçme ve geliştirme konusunda müfettişlerin yeterince rehberlik yapamadıkları, mesleki sorunların araştırmacı bir yaklaşımla belirlenmesi için gerekli yardımın yapılmadığı elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle, işitme engelliler okullarında müfettişler, öğretmen ve yöneticilerin mesleki sorunlarının çözümünde, onlara rehberlik ve yardım yapamamaktadırlar. Bu da yine teftişte yeterlilik alanlarından biri olan "Rehberlik" rolünü yerine getiremediklerini göstermektedir. Oysa ki, işitme engelliler okullarında

çalışmakta olan öğretmen ve yöneticilerin, uzmanlık eğitimi gerektiren bir işte çalışmaları sebebiyle klasik ilköğretim okullarında çalışan öğretmen ve yöneticilerden çok daha fazla rehberlik ve yardıma ihtiyaç duydukları bir gerçektir. Gerekli olan mesleki yardım ve rehberliğin müfettişlerce verilememesi, öğretmenlerin yetersiz kalmasına, bunun sonucunda da okul amaçlarının gerçekleşmemesine neden olabilir.

Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın üçüncü alt problemi; "Müfettişler, öğretmen ve yöneticilere mesleki yeterliliklerini arttırmak için, örnek ders verme, hizmet içi eğitim düzenleme, vb. yollarla onlara ne derece katkıda bulunabilmektedirler?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

a. Müfettişlerin işitme engelliler okullarındaki, cihaz ve araçların kullanılması konusunda öğretmen ve yöneticilere iş başında eğitim verme derecesi

Tablo 4.10'da öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

Tabloya göre, öğretmen grubunun tamamı, yönetici grubunun %87.6'sı, müfettiş grubunun %77.6'sı "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.1, yönetim grubunda 1.3 ile "Hiç", müfettiş grubunda ise 1.9 ile "Az" seçeneklerinde bulunmaktadır. Bulgulardan da anlaşılacağı gibi her üç denek grubu da müfettişleri bu konuda yetersiz bulmaktadır. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

TABLO 4.10.
MÜFETTİŞLERİN, İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDAKİ CİHAZ VE
ARAÇLARIN KULLANILMASI KONUSUNDA ÖĞRETMEN VE
YÖNETİCİLERE NE DERECE İŞ BAŞINDA EĞİTİM
VERDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE
ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	60	8	-	-	68
	%	88.2	11.8			100.0
YÖNETİCİ	F	13	1	2	-	16
	%	81.3	6.3	12.5		100.0
MÜFETTİŞ	F	24	28	12	3	67
	%	35.8	41.8	17.9	4.5	100.0
Sütun Top..	F	97	37	14	3	151
	%	64.2	24.5	9.3	2.0	100.0
SD: 6		$\chi^2 = 45.72$		P<0.05		

İşitme engelliler okullarında, öğretme, öğrenme etkinlikleri büyük ölçüde işitme cihazları, akustik ortamlar, odyometre, vb. teknik cihazlar yardımı ile yürütülmektedir. Doğal olarak, bu cihazların etkili ve amacına uygun bir şekilde kullanımı için öğretmen ve yöneticilerin bilgilendirilmeleri, yeniliklerin tanıtılması gereklidir. Bu konuda öğretmen ve yöneticilere yardımcı olacak kişiler yine müfettişlerdir. Ancak, bulgular incelendiğinde her üç grubun da müfettişleri bu konuda yetersiz gördükleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Müfettişlerin bu alanda bir eğitimden geçmemiş olmaları yetersizliklerinin başlıca sebebi olabilir. Müfettiş grubunun %22.4'lük bölümünün yetersiz görünme endişesi ile "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmesi, yönetici grubunun %12.5'lik bölümünün yönetici olmalarından dolayı kendilerini müfettiş grubuna yakın hissetmeleri sebebi ile "Orta" seçeneğinde görüş belirtmeleri, gruplar arasındaki farklılığın nedeni olabilir.

b. Müfettişlerin, işitme engelliler okullarındaki öğretme öğrenme etkinliklerinin geliştirilmesine yönelik öğretmen ve yöneticilerle grup toplantıları yapma derecesi

Tablo 4.11'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.11.
MÜFETTİŞLERİN İ.E.O. ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNİN
GELİŞTİRİLMESİ AMACIYLA, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERLE
HANGİ SIKLIKTA GRUP TOPLANTILARI YAPTIKLARINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE
KAY KARA ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	43	25	-		68
	%	63.2	36.8			100.0
YÖNETİCİ	F	12	3	1		16
	%	75.0	18.8	6.3		100.0
MÜFETTİŞ	F	16	38	12	1	67
	%	23.9	56.7	17.9	1.5	100.0
Sütun Top.	F	71	66	13	1	151
	%	47.0	43.7	8.6		100.0

SD: 6 $\chi^2 = 33.66$ $P < 0.05$

Tablo incelendiğinde, öğretmen grubunun tamamının yönetici grubunun %93.8'inin, müfettiş grubunun %80.6'sının "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirttikleri görülmektedir. Ortalama öğretmen grubunda ve yönetici grubunda 1.3 ile "Hiç", müfettiş grubunda ise 1.9 ile "Az" seçeneklerinde bulunmaktadır. Tüm denek grupları, işitme engelliler okullarında müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilerle yeteri derecede grup toplantıları yapmadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark görülmüştür.

Bulgular incelendiğinde, alt problemin bir önceki sorusu ile benzerlik taşıdıkları görülmektedir. Yine her üç denek grubunun büyük çoğunluğu müfettişleri bu konuda yetersiz bulmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, işitme engellilerin eğitimi konusunda dünyanın çeşitli ülkelerinde, çeşitli teknik ve yöntemler kullanılmaktadır. Bu da bu alanda başarıya tek bir yöntemle ulaşmanın ne kadar güç olduğunu, alanın yeniliklere ve farklı uygulamalara, geliştirilmeye ne kadar açık olduğunu göstermektedir. Okul içerisinde müfettiş liderliğinde yapılacak olan grup toplantıları, öğretmenlerin yeniliklerden haberdar olmaları, tecrübelerini paylaşmaları, birbirlerinin uygulamalarından haberdar olmaları, dolayısı ile öğretme-öğrenme etkinliklerinin geliştirilmesini sağlayacak uygulamalardır. Öğretmen ve yöneticilerin bu konuda olumsuz görüş belirtmeleri, aynı zamanda böyle bir ihtiyaç içerisinde olduklarını da göstermektedir. Bu tip toplantıların gerçekleşmiyor ya da az gerçekleşiyor olması, müfettişlerin zaman, sayı ve uzmanlık eğitimi, yetersizlikleri ile açıklanabilir. Gruplar arasındaki farklılıkların sebebi ise, öğretmen ve yönetici grubunun büyük çoğunluğunun "Hiç" seçeneğinde görüş belirtirken, müfettiş grubunun az da olsa grup toplantısı yapıyor düşüncesini yansıtan "Az" seçeneğinde görüş belirtmeleri ile yorumlanabilir.

c. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilere işitme engellilerin eğitimi alanına uygun teknik ve yöntemlerin seçiminde yardımcı olma derecesi

Tablo 4.12'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

Tabloya göre, öğretmen grubunun %98.5'i, yönetici grubunun %87.5'i ve müfettiş grubunun 62.7'si "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Müfettiş grubunun %37.8'lik bir kısmı ise "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama, öğretmen ve yönetici grubunda 1.3 ile "Hiç", müfettiş grubunda ise 2.2 ile "Az" seçeneklerinde bulunmaktadır. Alt problemin daha önceki sorularında olduğu gibi bu anket sorusunda da her üç grup, müfettişlerin belirtilen etkinlikle yetersiz kaldıkları şeklinde görüş belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi

sonunda 6 serbestlik derecesinde 0.05 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

TABLO 4.12.

MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ ALANINA UYGUN TEKNİK VE YÖNTEMLERİN SEÇİMİNDE NE DERECE YARDIMCI OLDUKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	43	24	1	-	68
	%	63.2	35.3	1.5		100.0
YÖNETİCİ	F	12	2	2	-	16
	%	75.0	12.5	12.5		100.0
MÜFETTİŞ	F	10	32	22	3	67
	%	14.9	47.8	32.8	4.5	100.0
Sütun Top.	F	65	58	25	3	151
	%	43.0	38.4	16.6	2.0	100.0
SD: 6		$\chi^2 = 51.02$		P<0.05		

Alt problemin daha önceki sorularında olduğu gibi bu soru ile ilgili bulgular incelendiğinde, yine her üç denek grubunun çoğunluğunun olumsuz düşünce içerisinde oldukları görülmektedir. Bu da müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere, işitme engellilerin eğitimine uygun teknik ve yöntemlerin seçiminde yardımcı olamadıklarını göstermektedir. Müfettişlerin bu konuda öğretmen ve yöneticilere yardımcı olamamaları konusunda akla gelen ilk sebep, işitme engellilerin eğitimi ile ilgili teknik ve yöntemleri bilmemeleri dolayısıyla bu konuda öğretmen ve yöneticilerle tartışmaya girmek istememeleri gösterilebilir. Yöneticilerin bu konuda öğretmenlerle görüş birliği içerisinde olması, müfettişlerin bu görevi, tartışmaya dahi fırsat bırakmayacak şekilde gerçekleştiremediğini ortaya koymaktadır. Müfettişlerin %37.3'lük bölümünün "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmeleri, gruplar arasında görüş farklılığının nedeni olabilir.

d. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticileri, işitme engellilerin eğitimine ilişkin yeni yöntem ve teknikler kullanmaları konusunda teşvik etme derecesi

Tablo 4.13'te öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.13.

MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN YENİ YÖNTEM VE TEKNİKLER KULLANMALARI KONUSUNDA TEŞVİK ETMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI VE PAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	42	20	6	-	68
	%	61.8	29.4	8.8		100.0
YÖNETİCİ	F	6	5	4	1	16
	%	37.5	31.3	25.0	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	4	29	28	6	67
	%	6.0	43.3	41.8	9.0	100.0
Sütun Top.	F	52	54	38	7	151
	%	34.4	35.8	25.5	4.6	100.0
SD: 6		$\chi^2 = 52.98$		P<0.05		

Tabloya göre, öğretmen grubunun %91.2'si yönetici grubunun %68.8'i, müfettiş grubunun %49.3'ü "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bunun yanında, müfettiş grubunun %50.8'i yönetici grubun da %31.3'ü "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama öğretmen grubunda 1.4 ile "Hiç", yönetici grubunda 2, müfettiş grubunda 2.5 ile "Az" seçeneklerinde toplanmıştır. Bir başka deyişle, öğretmenlerin %91.2'si yöneticilerin %68.8'i müfettişlerin %29.3'ü belirtilen etkinliğin müfettişlerce hiç yerine getirilmediğini ya da az yerine getirildiğini belirtmişlerdir. Müfettişlerin %50.8'lik bölümü ise bu etkinliğin yerine getirildiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbeslik derecesinde ve 0.05 anlamlılık

düzeyinde grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi işitme engellilerin eğitiminde yeni yöntem ve teknikler kullanılmaya açık bir yapı mevcuttur. Bulgulardan da anlaşılacağı gibi; öğretmen ve yöneticiler müfettişlerin bu konudaki çabalarını yetersiz bulmaktadırlar. Bir başka deyişle, yeni yöntem ve teknikler kullanmak istemelerine rağmen, kendilerine yol gösterecek, onları teşvik edecek kaynak kişiyi bulamamaktadırlar. Müfettişlerin bu alanda bir eğitimden geçmiş olmamalarına rağmen %50.8'lik bir bölümünü "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş bildirmesi, yönetici grubunun da %31.3 oranında bir görüşü desteklemesi, müfettişlerin en azından bu konuda iyi niyetli olduklarını, yöneticilerin de müfettişlerin bu iyi niyetini kabul ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

e. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticileri işitme engellilerin eğitimi alanındaki bilimsel gelişmelerden haberdar etme derecesi

Tablo 4.14'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.14.

MÜFETTİŞLERİN, ÖĞÜRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İŞİTME ENGELLİLERİN
EĞİTİMİ ALANINDAKİ BİLİMSEL GELİŞMELERDEN HABERDAR
ETME DERECEŚİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI
VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	49	17	2	-	68
	%	72.1	25.0	2.9		100.0
YÖNETİCİ	F	11	3	2	-	16
	%	68.8	18.8	12.5		100.0
MÜFETTİŞ	F	13	27	23	4	67
	%	19.4	40.3	34.3	6.0	100.0
SÜTUN TOP.	F	73	47	27	4	151
	%	48.3	31.1	17.9	0.6	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 48.2$ $P < 0.05$

Tabloya göre öğretmen grubunun %97.1'i, yönetici grubunun %87.6'sı, müfettiş grubunun ise %59.7'si "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.3, yönetici grubunda 1.4 ile "Hiç" müfettiş grubunda ise 2.2 ile "Az" seçeneklerinde bulunmaktadır. Müfettişlerin %40.3'ü, yöneticilerin %12.5'i, öğretmenlerin ise %2.9'u dışında kalan tüm denekler müfettişlerin öğretmenleri işitme engellilerin eğitimi alanı ile ilgili bilimsel gelişmelerden haberdar edemedikleri ya da az haberdar ettikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonunda 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen yönetici ve müfettiş gruplarının büyük çoğunluğunun görüşlerinin olumsuz olması, işitme engelliler okullarındaki öğretmen ve yöneticilerin bu alandaki bilimsel gelişmelerden müfettişler kanalıyla yararlanamadıklarını ortaya koymaktadır. Kabul edilmelidir ki her alanda olduğu gibi eğitim alanında da teknolojik, sosyolojik değişimler takip edildiği sürece gelişim kaydedilir. Öğretmen ve yöneticilerin bu gelişmeleri en detaylı ve pratiğe yönelik olarak öğrenebileceği kişi ise hiç şüphesiz müfettiştir. Ancak bu alanda bir eğitimden geçmemiş, sayıca az ve belli bir mevzuata göre hareket etme zorunluluğu olan müfettişlerden bu görevi yerine getirmelerini beklemek fazla iyimserlik olur. Müfettiş grubunun %40.3'lük bölümünün "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmiş olması ise, her yönüyle öğretici ve otoriter bir kişilik kalıbı giydirilmiş olan müfettişlerin, yetersiz görünme kaygısı ile duygusal davranarak görüş belirtmiş olması şeklinde yorumlanabilir. Gruplar arasında görüş farklılığının sebebi ise buradan kaynaklanabilir.

Sonuç olarak üçüncü alt problemle ilgili olarak elde edilen bulgulardan; müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere teknik cihaz ve araçları kullanılması konusunda işbaşında eğitim veremedikleri, öğretme-öğrenme etkinliklerinin geliştirilmesi amacıyla yeterli grup toplantıları yapmadıkları, işitme engellilerin eğitim alanına uygun teknik ve yöntemlerin seçiminde yardımcı olamadıkları, yeni tekniklerin kullanılması konusunda teşvik edemedikleri ve bu alandaki bilimsel gelişmelerden haberdar edemedikleri görülmektedir. Kısaca özetlemek gerekirse; müfettişlerin, işitme engelliler okullarında çalışan öğretmen ve yöneticilerin mesleki yeterliliklerini arttırmak için yeterli

çabayı sarfetmedikleri söylenebilir. Müfettişlerin bu konulardaki yetersizlikleri, "öğreticilik" görevlerini yerine getiremediklerini göstermektedir. Müfettişlerin uzman olmadıkları bir konuda öğreticilik görevlerini yerine getirememeleri pek yadırganacak bir durum olmamakla beraber, bu tür okullardaki teftiş sisteminin etkinliği açısından düşündürücü bir durumdur.

Dördüncü Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın dördüncü alt problemi; "Müfettişler okuldaki sorunların ortaya çıkarılması ve çözüm yollarının bulunması için mevcut araştırmalardan ne derce yararlanmaktadır?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt problemin kapsadığı boyutlara ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

a. Müfettişlerin işitme engelliler okullarının amaçlarını daha etkili biçimde gerçekleştirebilmelerine katkıda bulunabilmek için yaptıkları bilimsel araştırma ve çalışma derecesi

Tablo 4.15'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, öğretmen grubunun %92.6'sının yönetici grubunun %61.3'ünün, müfettiş grubunun ise %74.7'sinin "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Müfettiş grubunun "Çok" seçeneğinde görüş bildirmemiş olması, grupların büyük çoğunluğunun "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde yoğunlaşması, müfettişlerin bilimsel araştırma ve çalışma yapma derecesinin tüm denek grupları tarafından yetersiz görüldüğü izlenimini vermektedir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.5 ve yönetici grubunda 1.6 ile "Hiç", müfettiş grubunda ise 2.2 ile "Az" seçeneklerinde bulunmaktadır. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 düzeyinde gruplar arasında anlam farklılığı bulunmuştur.

TABLO 4.15.

MÜFETTİŞLERİN İŞİTME ENGELLİLER OKULLARININ AMAÇLARINI DAHA ETKİLİ BİÇİMDE GERÇEKLEŞTİRMELERİNE KATKIDA BULUNABİLMEK İÇİN YAPTIKLARI BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE ÇALIŞMALARIN DERECESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	34	29	4	1	68
	%	50.0	42.6	5.9	1.5	100.0
YÖNETİCİ	F	9	4	2	1	16
	%	36.3	25.0	12.5	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	20	30	17	-	67
	%	29.9	44.8	25.4		100.0
Sütun Top.	F	63	63	23	2	151
	%	41.7	41.7	15.5	1.3	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 17.75$ $P < 0.05$

Bir önceki alt problemde de belirtildiği gibi öğretmenlerin çalışmalarına yön verecek, onları bilgilendirecek, eksikliklerini giderecek kişiler müfettişlerdir. Müfettişlerin de bu eylemleri gerçekleştirebilmesi için alandaki yenilikleri takip etmesi, bu yenilikler ışığında uyarlama sürecine ilişkin olarak bilimsel araştırmalar ve çalışmalar yapmaları gereklidir. Bu çalışmaları yapmadıkları, sonuçları ve bilgileri öğretmenlere sunmadıkları sürece, öğretmen ve yöneticileri kaderlerine terketmiş olurlar. Böylece okul amaçlarının sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi rastlantılara kalmış olur. Bu soru ile ilgili bulgular incelendiğinde müfettişlerin bu görevi yerine getiremedikleri açıkça belli olmaktadır. Görüşlerin, olumsuzluk belirten seçeneklerden "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde dağılması, gruplar arasında bulunan farklılığın nedeni olabilir.

b. Müfettişlerin teftiş etkinlikleride işitme engellilerin eğitimi ile ilgili mevcut araştırmalardan faydalanma dercesi

Tablo 4.16'da müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.16.
MÜFETTİŞLERİN İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ MEVCUT
ARAŞTIRMALARDAN FAYDALANMA DERECEİ İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
MÜFETTİŞ	F	10	33	19	5	678
	%	14.9	49.3	28.4	7.5	100.0
Sütun Top.	F	10	33	19	5	67
	%	14.9	49.3	28.4	7.5	100.0

Öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinin objektif olamayacağı düşüncesi ile sadece müfettiş grubuna uygulanan bu anket sorusunda, grubun %64.2'si, "Hiç" ve "Az", %35.9'u "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş bildirmiştir. Ortalama 2.2 ile "Az" seçeneğinde bulunmaktadır. Bir başka deyişle, müfettişler işitme engellilerin eğitimi ile ilgili araştırmalardan az yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Müfettişlerin bu araştırmalardan faydalanmamalarının sebebi; asıl teftiş alanlarının ilköğretim okulları olması sebebiyle, daha çok bu tip okulların mevzuatına yönelik bilgi sahibi olmaları gerektiği, işitme engelliler okullarının teftişinin ise belirli kriterler içerisinde detaya inilmeden gerçekleştirilen bir uygulama olduğu görüşünü taşımaları olabilir.

Sonuç olarak; dördüncü alt problemle ilgili olarak elde edilen bulgulardan müfettişlerin işitme engelliler okullarının amaçlarını daha etkili gerçekleştirmelerine yönelik olarak yeterince bilimsel araştırma ve çalışma yapmadıkları, ayrıca mevcut araştırmalardan yeterince faydalanmadıkları anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular ışığında, müfettişlerin işitme engelliler okullarındaki sorunların ortaya çıkarılması ve çözüm yollarının bulunması için mevcut araştırmalardan yeterince faydalanmadıkları söylenebilir. Oysa ki müfettişler, sistemin geliştirilmesi için yenilikleri takip etmek, inceleme ve araştırma yapmak ve sonuçları öğretmenlere sunmak durumundadırlar. Sonuç olarak, işitme engelliler okullarını denetleyen müfettişlerin "Araştırma Uzmanlığı" rolünü yeterince yerine getiremedikleri söylenebilir. Müfettişlerin bu rolü yerine

getirememeleri yoğun denetim programına, yetersiz sayıya, soruşturma görevlerinin uzun sürmesine v.b sebeplere bağlanabilmekle beraber, öğretmen ve yöneticilerin alana ilişkin bilgilerinin arttırılması açısından büyük bir eksikliklerdir.

Beşinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın beşinci alt problemi "Müfettişlerin öğretmen ve yöneticilerin gerektiğinde sorgulamalarına ilişkin rolü, onların rehberlik ve yardım rolleriyle ne derece bağdaşabilmektedir?" biçiminde ifade edilmiştir. Bu alt probleme ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilerin sorgulanmalarına ilişkin rolünün, onların rehberlik ve yardım rolleriyle bağdaşma derecesi

Tablo 4.17'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.17

MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİN SORGULANMALARINA İLİŞKİN ROLÜNÜN, ONLARIN REHBERLİK VE YARDIM ROLLERİYLE BAĞDAŞMA DERECECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	30	29	8	1	68
	%	44.1	42.6	11.8	1.5	100.0
YÖNETİCİ	F	2	7	6	1	16
	%	12.5	43.8	37.5	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	14	20	24	9	67
	%	20.9	29.9	35.8	13.4	100.0
Sütun Top.	F	46	56	38	11	151
	%	30.5	37.1	25.2	7.3	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 25.07$ $P < 0.05$

Tablonun incelenmesinden de anlaşılaçağı gibi, öğretmen grubunun %86.7'si; yönetici grubunun %56.3'ü bu alt probleme ilişkin olarak "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Müfettiş grubunun ise %50.8'i, "Hiç" ve "Az" %49.2'si "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama öğretmen grubunda 1.7 ile, yönetici grubunda 2.3 ile, müfettiş grubunda 2.4 ile "Az" seçeneğinde toplanmıştır. Bulgulardan da anlaşılaçağı gibi tüm gruplar bu alt problemle ilgili olarak görüş birliği içerisinde olduklarıdır. Bir başka deyişle, öğretmen, yönetici ve müfettişler, sorgulama rolünün rehberlik ve yardım rolüyle bağdaşmadığını vurgulamaktadırlar. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucu gruplar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Modern teftiş anlayışında müfettişin en önemli görevi rehberlik ve yardımdır. Ancak yurdumuzdaki teftiş uygulamaları, daha önce yapılmış araştırmaların ortaya koyduğu sonuca göre kontrol ve sorgulamaya dayalıdır. Bu alt problemle ilgili olarak, öğretmen, yönetici ve müfettişin grupların rehberlik ve yardıma dayalı bir teftiş sisteminin uygulamasını istedikleri yorumu yapılabilir. Müfettiş grubunun %49.2 sinin "Orta" ve "Çok" seçeneğinde görüş belirtmesi ise önemli bir bölümünün kontrol ve sorgulamaya yönelik bir teftiş anlayışında savunduklarını ortaya koymaktadır. Bu anlamdaki bulgular, Karagözoğlu'nun 1972 yılında yapmış olduğu araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin büyük ölçüde rehberlik ve yardıma ihtiyaç duymaları, müfettişlerin ise; yerine getirmekle yükümlü oldukları sorgulama rollerinin olması, yöneticilerin ise; denetçilik görevlerinin gereği müfettişlere daha yakın olmaları verilen cevapları etkilemiş, dolayısı ile gruplar arasında bir farklılık doğurmuş olabilir.

Altıncı Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın altıncı alt problemi; "Müfettişler teftiş etkinlikleri sırasında işitme engellilerin eğitiminin kendine özgü yönlerini ne derece gözönünde bulundurmaktadırlar?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt problemin kapsadığı boyutlara ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

a. Müfettişlerin, öğretmen başarısını değerlendirirken, öğrenmenin konuşma eğitimi teknik ve yöntemleri kullanma becerisini gözönünde bulundurma derecesi

Tablo 4.18'de öğretmen yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.18.
MÜFETTİŞLEİN ÖĞRETMEN BAŞARISINI DEĞERLENDİRİRKEN,
ÖĞRETMENİN KONUŞMA EĞİTİMİ TEKNİK VE YÖNTEMLERİNİ
KULLANMA BECERİSİNİ NE DERECE GÖZÖNÜNE
ALDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI
VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	17	33	17	1	68
	%	25.0	48.5	25.0	15	100.0
YÖNETİCİ	F	3	7	5	1	16
	%	18.8	43.8	31.3	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	3	12	31	21	67
	%	4.5	17.9	46.3	31.3	100.0
Sütun Top.	F	23	52	53	23	151
	%	15.2	34.4	35.1	15.2	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 44.26$ $P < 0.05$

Tabloya göre; öğretmen grubunun %73.5'inin yönetici grubunun %62.6'sının, müfettiş grubunun %22.4'ünün "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretmen grubunun %26.5'i, yönetici grubun %37.6'sı, müfettiş grubunun ise %77.6'sı "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Ortalama; öğretmen grubunda 2, yönetici grubunda 2.2 ile "Az", müfettiş grubunda 3.0 ile "Orta" seçeneklerinde bulunmaktadır. Öğretmen ve yöneticiler söz konusu teftiş etkinliğinde müfettişleri yetersiz bulurken, müfettişlerin kendilerini yeterli buldukları görülmektedir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6

serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Alt problemin bu sorusu ile ilgili olarak öğretmen ve yönetici grubunun olumsuz, müfettiş grubunun olumlu görüş bildirmesi gruplar arasında bu konuda görüş farklılığı olduğunu göstermektedir. Alana yabancı olan müfettişlerin, öğretmenlerle çeşitli konularda çalışmaya girdikleri gözlenen bir gerçektir. Öğretmenlerin bu olumsuz etkileşim sonucunda müfettişlere karşı soğukluk hissetmesi, görüşlerinde olumsuzluk ifade eden seçeneklere kaymalarına sebep olabilir. Müfettişlerin ise öğretmen başarısını değerlendirirken alana yabancı olması sebebiyle, teknik konulardan çok öğretmenin tutumu ve sınıf düzeni durumlarını gözönüne alarak değerlendirme yaptığı düşünülebilir. Bu bakımdan, "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde bulunan görüşler daha çok duygusal anlamdaki görüşler olabilir. Denek gruplarının görüşlerinin seçeneklere eşit oranda dağılmış olması, gruplar arası farklılığı meydana getirmiş olabilir.

b. Müfettişlerin, öğrenci başarısını değerlendirirken, işitme engelli öğrencilerin özürlerinden kaynaklanan bireysel farklılıkları gözönüne alma derecesi

Tablo 4.19'da öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

Tablo incelendiğinde öğretmen grubunun %67.6'sının, yönetici grubunun %31.3'ünün, müfettiş grubunun ise %9'unun "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmen grubunun %32.4'ü, yönetici grubunun %68.8'i, müfettiş grubunun %91'inin "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirttikleri görülmektedir. Ortalama, öğretmen grubunda 2.2 ile "Az", yönetici grubunda 2.8 ile "Orta" müfettiş grubunda 3.4 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Yönetici ve müfettişlerin büyük çoğunluğu öğrenci başarısı değerlendirilirken bireysel farklılıkların gözönüne alındığını belirtirken, öğretmen grubunun çoğunluğu ise bu farklılıkların gözönüne alınmadığını belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbestlik derecesinde 0.05 anlam düzeyinde grupların görüşleri arasında anlamlı bir farka rastlanmıştır.

TABLO 4.19.

MÜFETTİŞLERİN ÖĞRENCİ BAŞARISINI DEĞERLENDİRİRKEN, İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN ÖZÜRLERİNDEN KAYNAKLANAN BİREYSEL FARKLILIKLARI NE DERECE GÖZÖNÜNE ALDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	12	34	17	5	68
	%	17.6	50.0	25.0	7.4	100.0
YÖNETİCİ	F	1	4	8	3	16
	%	6.3	25.0	50.0	18.8	100.0
MÜFETTİŞ	F	-	6	23	38	67
	%		9.0	34.3	56.7	100.0
Sütun Top.	F	13	44	48	46	151
	%	8.6	29.1	31.8	30.5	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 52.98$ $P < 0.05$

İşitme engellilerin eğitiminde, çocukların işitme kayıplarından kaynaklanan performans farklılıkları sebebi ile aynı çizgide giden bir eğitim programı uygulanamamaktadır. Grup dil çalışmalarının yanında kişisel çalışmalara yer verilmesinin bir amacı da bu farklılıkları en aza indirme çabalarıdır. Bu bakımdan öğrenci başarısı müfettişler tarafından değerlendirilirken, sınıf ve yaş faktörü zaman zaman baz olarak alınmaktadır. Bu uygulama da müfettiş ve öğretmeni çatışmaya itebilmektedir. Öğretmenlerin bu düşünce çerçevesinde olumsuz görüş belirttikleri söylenebilir. Daha önceki alt problem sorularında, öğretmenlerin görüşlerine yakın seviyede görüş bildiren yöneticilerin, bu sefer müfettişlere yakın görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu da bireysel farklılıkları gözönüne aldıkları yönünde görüş bildiren müfettişleri doğrular nitelikte görülmektedir. Ancak, %67.6 oranındaki öğretmen grubunun bu konuda olumsuz görüş bildirmesi, geçmiş teftiş deneyimlerinde müfettişlerin bu farklılığa ne kadar önem verdikleri konusunda bize bir fikir vermektedir.

c. İşitme engelliler okullarındaki derslerin öğrencilere konuşma yeterliği kazandıracak yardımcı etkenler olduğu görüşünün, müfettişlerce göz önüne alınma derecesi

Tablo 4.20'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.20
İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDAKİ DERSLERİN ÖĞRENCİLERE
KONUŞMA YETERLİLİĞİ KAZANDIRACAK YARDIMCI ETKENLER
OLDUĞU GÖRÜŞÜNÜN MÜFETTİŞLERCE NE DERECE GÖZ ÖNÜNE
ALINDIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE
ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	16	38	13	1	68
	%	23.5	55.9	19.1	1.5	100.0
YÖNETİCİ	F	3	8	4	1	16
	%	18.8	50.0	25.0	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	-	12	33	22	67
	%		17.9	49.3	32.8	100.0
Sütun Top.	F	19	58	50	24	151
	%	12.6	38.4	33.1	15.9	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 60.23$ $P < 0.05$

Tabloya göre, öğretmen grubunun %79.4'ü, yönetici grubunun %68.8'i ve müfettiş grubunun %17.9'u "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen grubunun %20.6'sı, yönetici grubunun %31.3'ü, müfettiş grubunun %82.2'si "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.9; yönetici grubunda 2.1 ile "Az", müfettiş grubunda 3.1 ile "Orta" seçeneklerinde bulunmaktadır. Öğretmen ve yöneticiler, üzerinde durulan durumun müfettişlerce göz önüne alınmadığı yönünde görüş bildirirken, müfettişler bunun tam aksi yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bulgular incelendiğinde, öğretmen ve yönetici gruplarının müfettişlerin savunulan bu görüşe gereği kadar önem vermediği ya da az önem verdiği şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Oysa ki işitme engelliler okullarının temel amacı, çocuğa konuşma dilini öğretmek topluma kazandırmaktır. Yapılan teftiş etkinliklerinde çocuğun belirli bir konuyu ne kadar öğrenmiş olmasından ya da öğretmen tarafından öğretilmiş olmasından çok, çocuğun konuşma dilini ne kadar öğrenmiş olmasının, öğretmenin bu amaçla neler yaptığının kontrol edilmesi gereklidir. Öğretmen ve yönetici grubunun bu konuya ilişkin olarak olumsuz görüş belirtmesi müfettişlerin bu tarz teftiş etkinlikleri uygulamalarından kaynaklanmış olabilir.

d. Müfettişlerin, teftiş etkinlikleri sırasında, işitme eğitiminin önem ve önceliğini gözönünde bulundurma derecesi

Tablo 4.21'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.21.

MÜFETTİŞLERİN TEFTİŞ ETKİNLİKLERİ SIRASINDA İŞİTME EĞİTİMİNİN ÖNEM VE ÖNCELİĞİNİ NE DERECE GÖZÖNÜNDE BULUNDURUKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARA ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	19	30	18	1	68
	%	27.9	44.1	26.5	4.3	100.0
YÖNETİCİ	F	2	7	5	2	16
	%	12.5	43.8	31.3	12.5	100.0
MÜFETTİŞ	F	-	12	35	20	67
	%		17.9	52.2	29.9	100.0
Sütun Top.	F	21	49	58	23	151
	%	13.9	32.5	38.4	15.2	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 50.82$ $P < 0.05$

Öğretmen grubunun %72'si, yönetici grubunun %56.3'ü, müfettiş grubunun %17.9'u "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş bildirmiştir. Öğretmen grubunun %30.8'i, yönetici grubunun %43.8'i, müfettiş grubunun ise %82.1'i "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş bildirmiştir. Ortalama öğretmen grubunda 2, yönetici grubunda 2.4 ile "Az" müfettiş grubunda 3.1 ile "Orta" seçeneğinde bulunmuştur. Tablo incelendiğinde bir önceki anket sorusu ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Öğretmen ve yönetici grubunun çoğunluğu, müfettişlerin teftiş etkinlikleri sırasında işitme eğitiminin önem ve önceliğini göz önünde bulundurmadıklarını ya da az bulundurduklarını belirtirken, müfettişler bu önem ve önceliği göz önünde bulundurduklarını ifade eden bir görüş bildirmişlerdir. Yapılan kare çözümlemesinde 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğretmen ve yönetici gruplarından elde edilen bulgular incelendiğinde, müfettişlerin teftiş etkinlikleri sırasında, işitme eğitiminin önem ve önceliğini gözönünde bulundurmadığı ya da az bulundurduğu söylenebilir. Öğretmen ve yöneticilerin bu alan içinde olmalarından ve pek çok teftiş geçirmiş olmalarından dolayı, görüşlerinde daha nesnel oldukları düşünülebilir. Müfettişlerin genelinin bu alanla ilgili bir eğitimden geçmemiş olmaları ve işitme engellilerin eğitimi ile ilgili teknik ve yöntemleri öğretmen ve yöneticiler kadar bilmemeleri, görüşlerinin doğal olarak "Orta" ve "Çok" seçeneklerine kaymasına neden olmuş olabilir. Müfettişlerin ders gözlem formlarının klasik ilköğretim okullarına göre hazırlanmış olması, değerlendirme anında işitme engellilerin eğitimi ile ilgili teknik konuların gözden kaçırılmasına dolayısı ile objektif olmayan bir değerlendirmeye yol açabilir.

Özetle; müfettişlerin, teftiş etkinlikleri sırasında işitme engellilerin eğitiminden kendine özgü yönlerini ne derece gözönünde bulundurduğu sorusuna cevap aranmaya çalışılan bu alt problemde müfettişlerin büyük çoğunluğu olumlu görüş belirtmişlerdir. Ancak, öğretmen ve yöneticiler bu konuda müfettişleri yetersiz bulmaktadırlar. Görüşlerinde, müfettişlerin öğretmen başarısını değerlendirirken kendilerinin konuşma eğitimi teknik ve yöntemlerini kullanma becerilerini göz önüne almadıklarını, sınıflarda işlenen derslerin birinci amacının çocuğa konuşma yeterliği sağlamak olduğu düşüncesini önemsemediklerini, işitme eğitiminin önem ve önceliğini gözönünde bulundurmadıklarını belirtmektedirler. Yöneticiler,

sadece müfettişlerin öğrencilerin başarılarını değerlendirirken işitme kayıplarından kaynaklanan bireysel farklılıkları ne derece göz önüne aldıklarına ilişkin soruda olumlu görüş belirtmişlerdir. Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre, müfettişlerin işitme engelliler okullarının teftişi sırasında, çocukların işitme engellerinden kaynaklanan bireysel farklılıklarını gözönünde bulundurmalarının dışında alana özgü özellikleri göz önüne almadıkları yorumu yapılabilir. Alanın özelliklerini bilmeyen müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere yardımcı olamamalarının dışında, değerlendirmelerinin objektif olmaması, öğretmen ve yöneticileri moral olarak da yıpratabilmektedir.

Yedinci Alt Problemler İlgili bulgular ve Yorumu

Araştırmanın yedinci alt problemi, "İşitme engelliler okullarında teftiş görevi yapacak olan müfettişlerin, müfettişlik eğitiminin yanı sıra, işitme engellilerin eğitimi konusunda da yetiştirilmeleri ne derece gereklidir?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

İşitme engelliler okullarında denetim yapacak olan müfettişlerin, müfettişlik eğitiminin yanı sıra işitme engellilerin eğitimi konusunda da yetiştirilmesi ne derece gereklidir?

Tablo 4.22'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, öğretmen grubunun tamamının, yönetici grubunun %93.8'inin, müfettiş grubunun %97'sinin "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirttikleri görülmektedir. Ortalama öğretmen grubunda 3.9; yönetici ve müfettiş grubunda 3.8 ile "Çok" seçeneğinde bulunmaktadır. Denek gruplarının %90'dan fazla bölümü müfettişlerin işitme engellilerin eğitimi konusunda yetiştirilmeleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbestlik derecesinde 0.05 anlam düzeyinde gruplar arasında anlam farklılığına rastlanmamıştır.

TABLO 4.22.
İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDA GÖREV YAPACAK
OLAN MÜFETTİŞLERİN İŞİTME ENGELLİLERİN EĞİTİMİ
KONUSUNDAN NE DERECE YETİŞTİRİLMELERİ
GEREKTİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI
VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	-	-	1	67	68
	%			1.5	98.5	100.0
YÖNETİCİ	F	1	-	-	15	16
	%	6.3			93.8	100.0
MÜFETTİŞ	F	1	1	7	58	67
	%	1.5	1.5	10.4	86.6	100.0
Sütun Top.	F	2	1	8	140	151
	%	1.3	0.7	5.3	92.7	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 11.70$ $P > 0.05$

Bulgulardan da anlaşılabileceği gibi tüm denek grupları, işitme engelliler okullarında görev yapacak olan müfettişlerin işitme engellilerin eğitimi konusunda yetiştirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bir anlamda; işitme engelliler okullarına teftişinin çok yetersiz, eksik ve etkililikten uzak bir yapıda olduğunun tüm eğitimciler tarafından itirafı ve acil önlem gerekliliği mesajıdır. Teftiş, sistemin işlerliğini kontrol etme, problemleri tespit etme ve düzeltme sürecidir. Eğer teftiş sisteminin kendisi problemse, kendini yenilemiyorsa kontrol ettiği sistemi düzeltmesi imkansızdır. Bu bakımdan işitme engelliler okulları teftiş sisteminin yeniden düzenlenmesi ihtiyacı belirgin şekilde göze çarpmaktadır.

Sekizinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorumu

Araştırmanın sekizinci alt problemi, "İşitme engelliler okullarındaki teftiş uygulamaları, yönetici ve öğretmenlerin moralini ne derece etkilemektedir?" biçiminde ifade edilmişti. Bu alt probleme ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

a. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticileri işlerinde özverili olarak çalışmaya güdüleme derecesi

Tablo 4.23'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.23.

MÜFETTİŞLERİN, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ İŞLERİNDE ÖZVERİLİ OLARAK ÇALIŞMAYA GÜDÜLEME DERECESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	21	27	17	3	68
	%	30.9	39.7	25.0	4.4	100.0
YÖNETİCİ	F	-	6	8	2	16
	%		37.5	50.0	12.5	100.0
MÜFETTİŞ	F	-	16	25	26	67
	%		23.9	37.3	38.8	100.0
Sütun Top.	F	21	49	50	31	151
	%	13.9	32.5	33.1	20.5	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 51.47$ $P < 0.05$

Tablo incelendiğinde; öğretmen grubunun %70.6'sı, yönetici grubunun %37.5'i, müfettiş grubunun %23.9'u "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Müfettiş grubunun %76.1'i, yönetici grubunun %62.5'i, öğretmen grubunun %29.4'ü "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama öğretmen grubunda 2 ile "Az" yönetici grubunda 2.7, müfettiş grubunda 3.1 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Yönetici ve müfettiş grubu müfettişlerin öğretmen ve yöneticileri özverili olarak çalışmaya güdüleyebildiklerini belirtirken, öğretmen grubu bu rolün müfettişlerce yerine getirilemediği doğrultusunda görüş belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin genelde olumsuz görüş belirttiği görülmüştür. Öğretmenlik mesleğinin son dönemlerde sosyal statü kaybına uğraması, maaşların yetersizliği, iletişimsizlik, ikinci bir iş ve bunun getirdiği yorgunluk v.b. sosyal sebeplerden dolayı içine düşülen moralsizlik durumu doğal olarak öğretmenin iş doyumunu azaltmaktadır. Bu şartlar altında öğretmenleri özverili olarak çalışmaya güdülemek gerçekten çok zor bir görevdir. Öğretmenlerin olumsuz görüşler belirtmeleri müfettişlerin bu konudaki yetersizliklerinden çok, az önce açıklanan nedenlere bağlanabilir. Yönetici grubunun büyük bölümünün olumlu görüş bildirmeleri ise, amir konumunda olmaları, her an terfi beklentilerinin olması, emir verebilme gücü, sosyal statü farklılığı v.b. nedenlerden kaynaklanan mesleki hazzın ve moralin, öğretmen grubuna göre daha üst seviyede olmasıyla açıklanabilir.

b. Müfettişlerin, öğretme, öğrenme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken öğretmenlerin görüşlerini gözönünde bulundurma derecesi

Tablo 4.24'de öğretmen, yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.24.
MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ KONUSUNDA
ÖNERİLER OLUŞTURURKEN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİ NE
DERECE GÖZE ALDIKLARINI İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	20	29	19	-	68
	%	29.4	42.6	27.9		100.0
YÖNETİCİ	F	4	7	4	1	16
	%	25.0	43.0	25.0	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	3	16	32	16	67
	%	4.5	23.9	47.8	23.9	100.0
Sütun Top.	F	27	52	55	17	151
	%	17.9	34.4	36.4	11.3	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 37.91$ $P < 0.05$

Tablo incelendiğinde; öğretmen grubunun %72'si, yönetici grubunun %68'i, müfettiş grubunun %28.4'ünün olumsuzluk belirten "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmiş oldukları görülmektedir. Öğretmen grubunun %27.9'u, yönetici grubunun %31.3'ü, müfettiş grubunun ise %71.7'si olumlu bir durum belirten "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.9, yönetici grubunda 2.1 ile "Az" yönetici grubunda 2.9 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Öğretmen ve yöneticiler, müfettişlerin öğretme-öğrenme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken, öğretmenlerin görüşlerini gözönünde yeteri kadar bulundurmadıklarını belirtmişlerdir. Müfettişler ise öğretmenlerin görüşlerini aldıklarını belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesinde 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlam düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Modern teftişin gereklerinden birisi de, müfettişlerin okulun amaçlarını en iyi şekilde gerçekleştirmesine katkıda bulunacak öneriler hazırlamasıdır. Bu öneriler hazırlanırken hem müfettişlerin sağlıklı kararlar alması, hem de öğretmen ve yöneticilerin moralini yükseltmesi açısından önemlidir. Ancak yurdumuzda uygulanan teftiş sisteminin kontrol ve denetleme unsurlarının daha ağır basması, müfettişlerin "nasıl daha iyi olabiliriz?" sorusu yerine "müfredatı uygun mu?" sorusuna cevap aramasına yol açmaktadır. Bu uygulamada özellikle işitme engelliler okullarında, okul amaçlarını geliştirmeye yönelik çalışmaların yeterince yerine getirilmemesine neden olmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerin bu soru ile ilgili olumsuz cevap bildirmeleri müfettişlerin bu konudaki eksikliklerini göstermektedir. Müfettiş grubunun yüksek oranda olumlu görüş bildirmelerinin sebebi ise; sorumluluklarını ve görevlerini yerine getiremeyen bir müfettiş imajı çizilmesine engel olma kaygısı olarak açıklanabilir.

c. Müfettişlerin, Öğretmen ve Yöneticilere Dostça Davranma Derecesi

Tablo 4.25'te öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.25
MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERE NE DERECE DOSTÇA
DAVRANDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI
VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	5	23	34	6	68
	%	7.4	33.8	50.0	8.8	100.0
YÖNETİCİ	F	-	6	5	5	16
	%		37.5	31.3	31.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	-	-	25	42	67
	%			37.3	62.7	100.0
Sütun Top.	F	5	29	64	53	151
	%	3.3	19.2	42.4	35.1	100.0
SD=6		$\chi^2=59.10$	P<0.05			

Tablo incelendiğinde; öğretmen grubunun %58.8'i, yönetici grubunun %62.6'sı, müfettiş grubunun tamamının "orta" ve "çok" seçeneklerinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortalama, öğretmen grubunda 2,6 ile, yönetici grubunda 2,9 ile "orta", müfettiş grubunda 3,6 ile "çok" seçeneklerinde bulunmuştur. Tüm gruplar, müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere dostça davrandığı konusunda olumlu görüş belirtmişlerdir. Öğretmen grubundan %41.2'lik, yönetici grubundan ise %37.5'lik bir bölüm bu konuda olumsuz görüş belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tüm denek gruplarının bu konuda olumlu görüş bildirmeleri, müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere dostça davrandıklarını göstermektedir. Öğretmen grubunun %41.2'lik, yönetici grubunun ise %37.5'lik bölümünün olumsuz görüş belirtmesi; bu deneklerin geçmiş teftiş dönemlerinde müfettişlerle çeşitli konularda uyuşmazlığa düşmelerinden kaynaklanabilir. Bu da müfettişlerin zaman zaman öğretmen ve yöneticilerle çatışma içerisine girdiklerini göstermektedir. Oysa ki müfettişlerin bu tip durumlarda liderlik özelliklerinden olan etkili insan ilişkileri becerisini ortaya koymaları gerekmektedir. Bu, öğretmeni

yücelterek başarılarını taktir ederek, görüşlerini alarak, vb. yollarla gerçekleştirilebilir. Teftiş anında uygulanacak olan bu yaklaşımlarla moral unsuru arttırılmış olacaktır.

d. Öğretmen ve Yöneticilerin, Teftiş Etkinliklerinin Kendilerini Mesleki Yönden Geliştireceğine İnanma Derecesi

Tablo 4.26'da öğretmen, yönetici ve müfettişlerin, anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.26

ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİN, TEFTİŞ ETKİNLİKLERİNİN KENDİLERİNİ MESLEKİ YÖNDEN GELİŞTİRECEĞİNE NE DERECE İNANDIKLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	35	21	8	4	68
	%	51.5	30.9	11.8	5.9	100.0
YÖNETİCİ	F	2	9	4	1	16
	%	12.5	56.3	25.0	6.3	100.0
MÜFETTİŞ	F	4	31	28	4	67
	%	6.0	46.3	41.8	6.0	100.0
Sütun Top.	F	41	61	40	9	151
	%	27.2	40.4	26.5	6.0	100.0

$$SD: 6 \quad x^2 = 41.74 \quad P < 0.05$$

Tabloya göre; öğretmen grubunun %82.4'ü, yönetici grubunun %68.8'i, müfettiş grubunun %52.3'ü "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen grubunun %17.7'si, yönetici grubunun %31.3'ü, müfettiş grubunun %47.8'i "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmiştir. Ortalama, öğretmen grubunda 1.7; yönetici grubunda 2.2, müfettiş grubunda 2.4 ile "Az" seçeneğinde bulunmaktadır. Her üç denek grubu da; öğretmen ve yöneticilerin, teftiş etkinliklerinin kendilerini mesleki yönden geliştireceğine inanmadıklarını ya da az inandıkları şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Alt problemin bu sorusundan elde edilen bulgular, işitme engelliler okullarında uyulanmakta olan teftiş sisteminin durumu hakkında önemli bir bilgi vermektedir. Öğretmen ve yönetici grubu; mevcut teftiş sisteminin, kendilerini mesleki yönden geliştiremeyeceği inancını taşımaktadırlar. Müfettiş grubu da, öğretmen ve yöneticilerin bu düşüncede olduklarını belirtmektedirler. Öğretmen ve yönetici grubunun, yüksek oranda olmasa da teftiş etkinliklerinin kendilerini mesleki yönden geliştireceğine inanmamaları, işitme engelliler okullarındaki teftiş sistemine karşı yoğun bir mesleki gelişim beklentisi içerisinde olmadıklarını göstermektedir. Mesleki gelişim heyecanının yaşanmadığı bir iş ortamında ise verimsizlik ve tekdüzellik beraberinde moralsizliği de getirmektedir. Bu bakımdan öğretmen ve yönetici gruplarının düşük bir moralle çalıştıkları söylenebilir.

e. Müfettişlerin, öğretme-öğrenme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken, yöneticilerin görüşlerini göz önünde bulundurma derecesi

Tablo 4.27'de öğretmen-yönetici ve müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.27.

**MÜFETTİŞLERİN ÖĞRETME-ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ KONUSUNDA
ÖNERİLER OLUŞTURURKEN YÖNETİCİLERİN GÖRÜŞLERİNİ GÖZÖNÜNDE
BULUNDURMA DERECEŚİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN
DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ**

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
ÖĞRETMEN	F	29	23	14	2	68
	%	42.6	33.8	20.6	2.9	100.0
YÖNETİCİ	F	4	6	4	2	16
	%	25.0	37.5	25.0	12.5	100.0
MÜFETTİŞ	F	1	15	37	14	67
	%	1.5	22.4	55.2	20.9	100.0
SÜTUN TOP.	F	34	44	55	18	151
	%	22.5	29.1	36.4	11.9	100.0

SD: 6 $\chi^2 = 48.26$ $P < 0.05$

Tabloya göre; öğretmen grubunun %76.4'ü, yönetici grubunun %62.5'i, müfettiş grubunun %23.9'u "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen grubunun %23.5'i, yönetici grubunun %37.5'i, müfettiş grubunun ise %76.1'i "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Ortalama öğretmen grubunda 1.8, yönetici grubunda 2.2 ile "Az" müfettiş grubunda 2.9 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerin çoğunluğu, müfettişlerin öğretme-öğrenme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken yöneticilerin görüşlerini gözönünde bulundurmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Müfettişlerin %76.1'i, yöneticilerin %37.5'i ise yönetici görüşlerinin göz önüne alındığı doğrultusunda görüş belirtmişlerdir. Yapılan kay kare çözümlemesi sonucunda 6 serbestlik derecesinde ve 0.05 anlamlılık düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Öğretmen ve yöneticilerin bu konuda olumsuz görüş belirtmeleri, müfettişlerin öğretme-öğrenme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken, yöneticilerin görevlerini yeterince gözönüne almadıklarını göstermektedir. Karara katılmanın, grupta morali, dolayısı ile verimi arttırdığı çeşitli araştırma sonuçlarında ortaya konulmuştur. Bu basit güdüleme kuramının eğitimcileri teftiş eden kişilerce uygulanmıyor ya da az uygulanıyor olması, öğretmenlerin teftiş ve müfettişe doğal olarak soğuk bakmalarına yol açmaktadır.

f. Müfettişlerin teftiş etkinliklerinin öğretmen ve yöneticileri mesleki yönden geliştireceğine inanma derecesi

Tablo 4.28'de müfettişlerin anketin bu sorusuna ilişkin olarak belirttikleri görüşlerin dağılımı ve kay kare çözümlemesi verilmiştir.

TABLO 4.28.

MÜFETTİŞLERİN TEFTİŞ ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİLERİ
MELSEKİ YÖNDEN GELİŞTİRECEĞİNE NE DERECE İNANDIKLARINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI VE KAY KARE ÇÖZÜMLEMESİ

GÖRÜŞLER		Hiç	Az	Orta	Çok	Satır Top.
MÜFETTİŞ	F	1	18	24	24	67
	%	1.5	26.9	35.8	35.8	100.0
Sütun Top.	F	1	18	24	24	67
	%	1.5	26.9	35.8	35.8	100.0

Tablo incelendiğinde, müfettişlerin %28.4'ünün "Hiç" ve "Az", %71.6'sının ise "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ortalama 3 ile "Orta" seçeneğinde bulunmaktadır. Müfettişler, mevcut teftiş etkinliklerinin, öğretmen ve yöneticileri mesleki yönden geliştireceği seçeneğinde görüş belirtmişlerdir. %28.4'lük bir bölümü ise teftiş etkinliklerinin öğretmen ve yöneticileri mesleki yönden geliştiremeyeceği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Müfettiş grubunun, mevcut teftiş sisteminin öğretmen ve yöneticileri, mesleki yönden geliştireceğine inandıkları yönünde görüş belirtmeleri, teftiş uygulamalarının yeterli gördüklerini göstermektedir. Oysa ki öğretmen ve yönetici grupları, teftiş etkinliklerine ilişkin olarak alt problemlerin hemen hemen tamamında olumsuz görüş belirtmektedirler. Bu durumda ortaya bir çelişki çıkmaktadır. İşitme engelliler okullarında uygulanan teftiş etkinliklerinin öğretmen ve yöneticilerin de belirttiği gibi yetersiz olması, müfettişlerin alana yabancı olmaları açısından gayet doğaldır. Ancak bu yetersizlikleri görmezlikten gelmek ya da teftiş etkinliklerinin yeterliğini savunmak teftiş sistemine yarardan çok zarar getirebilir. Bu açıdan müfettiş grubunun belirttiği görüşlerin duygusal olarak verildiği ve gerçekçilikten uzak olduğu söylenebilir.

Özetle, bu alt problemle ilgili bulgulardan; işitme engelliler okullarında müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere dostça davranmalarına, işlerinde özverili olarak çalışmalarına güdüleyebilmelerine rağmen, alınan kararlara yeterince ortak etmedikleri sonucu çıkarılabilir. Ayrıca, mevcut teftiş etkinliklerinin öğretmen ve yöneticiler mesleki olarak geliştireceği

konusunda öğretmen ve yöneticiler olumsuz düşünmektedirler. Müfettişler ise mevcut teftiş etkinliklerinin faydalı olduğu kanısını taşımaktadırlar. Bu bulgular doğrultusunda, yapılan teftiş etkinliklerinin öğretmen ve yöneticilerin moralini olumlu yönde etkilediği söylenemez. Bu bakımdan müfettişlerin öğretmenlerle ve yöneticilerle birebir ilişkilerinde moral artırıcı unsurları çok iyi kullanmaları gerekmektedir. Araştırmanın daha önceki alt problemlerinde belirlendiği gibi, mesleki yardım konusunda yetersiz kalan müfettişlerin hiç olmazsa duygusal alanda öğretmen ve yöneticileri güdüleyebilmeleri gerekmektedir. Teftiş etkinlikleri sonrası eğer öğretmenin moralinde bir düşüş oluyorsa, bu öğretmenin hem yaptığı eğitim etkinliklerinden hem de mesleğinden soğumasına neden olabilir. Yetişmiş öğretmen sıkıntısının son derece fazla hissedildiği bu branşta, öğretmeni kaybetmekten çok kazandırmaya çalışılmalıdır.

BÖLÜM V

ÖZET, YARGI ve ÖNERİLER

Bu bölümde, bundan önceki bölümlerin özeti, araştırma bulguları sonucunda ulaşılabilen yargılar, uygulamacılar ve araştırmacılar için önemli görülen bazı öneriler üzerinde durulmaktadır.

Özet

Bu araştırmanın amacı "İstanbul İlindeki işitme engelliler okullarında uygulanmakta olan teftiş etkinliklerinin değerlendirilmesi" dir. Bu amaca yönelik olarak sekiz alt problem oluşturulmuştur. Araştırmanın evrenini, İstanbul İlindeki işitme engelliler okullarında çalışan öğretmen ve yöneticilerle bu okulları denetleme yetkisine sahip 240 ilköğretim müfettişi oluşturmuştur. Evreni oluşturan altı işitme engelliler okulundaki 68 öğretmen ve 16 yöneticinin tamamı, müfettiş grubundan ise 72 kişi örneklem ölçütlerine uygun olarak seçilmiştir. Örneklem gruplarına göre uygulanan anketlerden öğretmen ve yönetici grubunun tamamı, müfettiş grubunun ise 67'si değerlendirme kapsamı içine alınmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anketlerin birinci bölümünde öğretmen, yönetici ve müfettişlerin temel özelliklerini saptamak amacıyla 4 soru maddesi yer almıştır. Anketin ikinci bölümünde, teftişte yeterli alanları ve modern teftiş ilkelerinden yola çıkarak hazırlanmış 26 soru maddesi yer almıştır. Müfettiş grubuna uygulanan anket, ilk sorular aynı olmakla beraber, bu gruba özel iki soru daha yer almakta ve toplam 28 soru maddesinden oluşmaktadır. Her görevin yapılma derecesine ilişkin olarak dörtlü bir seçenek sistemi kullanılmıştır. Kullanılan anket araştırmacı tarafından geliştirilmiş, dağıtılmış ve toplanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çözümlemesinde dağılım tabloları düzenlenmiş, frekans, yüzde, Ortalama kullanılmış, yüzdelerle karşılaştırmalar yapılmış, gruplar arasındaki farklılıkların ve bunların

anamlılık düzeylerinin belirlenmesinde kay kare çözümlemesinden yararlanılmıştır.

İstatistiksel çözümlemeler sonucunda şu bulgular elde edilmiştir.

1. a. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticileri işitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması konusunda ne derece yönlendirildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %94.1'i , yönetici grubunun %81.3'ü, müfettiş grubunun %75.5'i "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticileri işitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerini öncelik sırasına koyma konusunda ne derece yönlendirebildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %94.1'i, yönetici grubunun %93.8'i, müfettiş grubunun %41.8'i "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

c. Müfettişlerin, teftiş etkinliklerine ilişkin davranışlarının, işitme engelliler okullarının amaçları ile uygunluk gösterme derecesine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %94.1'i, yönetici grubunun %87.6'sı "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde, müfettiş grubunun ise %59.7'si "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların bu konuya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

d. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticileri belirlenen öğretim etkinliklerinin etkili biçimde uygulanabilmesi için ne derece yönlendirebildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %82.4'ü, yönetici grubunun %81.3'ü "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun ise %64.2'si "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların bu konuya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

e. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticilerin okulun amaçları doğrultusunda ne derece eşgüdüm içerisinde çalışmalarını sağlayabildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %80.8'i, yönetici

grubunun %68.8'i "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %64.2'si "orta" ve "çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

2.a Müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere uygun ders aracı seçme konusunda ne derece rehberlik yapabildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %88.2'si, yönetici grubunun %87.5'i "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %52.3'ü "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların bu konuya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere mesleki sorunlarını çözümlemede ne derece yardımcı olabildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %91.1'i, yönetici grubunun %68.8'i "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %76.1'i "orta" ve "çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

c. Müfettişlerin işitme engellilerin eğitimi ile ilgili mesleki sorunların, araştırmacı bir yaklaşımla belirlenmesi için öğretmen ve yöneticilere ne derece yardımda bulunduklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %86.7'si, yönetici grubunun %81.3'ü "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %64.2'si "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

d. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere ders aracı geliştirme konusunda ne derece rehberlik yapabildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %89.7'si, yönetici grubunun % 81.3'ü, müfettiş grubunun % 56.7'si "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

3. a. Müfettişlerin işitme engelliler okullarındaki cihaz ve araçların kullanılması konusunda öğretmen ve yöneticilere ne derece iş başında eğitim verebildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun tamamı, yönetici grubunun %87.6'sı, müfettiş grubunun %77.6'sı "Hiç" ve "Az"

seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. Müfettişlerin işitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerinin geliştirilmeşine yönelik ğretmen ve yöneticilerle hangti sıklıkta grup toplantıları yaptıklarına ilişkin olarak; ğretmen grubunun tamamı, yönetici grubunun %93.8'i, müfettiş grubunun %80.6'sı "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

c. Müfettişlerin, ğretmen ve yöneticilere işitme engellilerin eğitimi alanına uygun teknik ve yöntemlerin seçiminde ne derece yardımcı olduklarına ilişkin olarak; ğretmen grubunun %98.5'i, yönetici grubun %87.5'i, müfettiş grubunun %62.7'si "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

d. Müfettişlerin, ğretmen ve yöneticileri, işitme engellilerin eğitimine ilişkin yeni yöntem ve teknikler kullanmaları konusunda ne derece teşfik ettiklerine ilişkin olarak; ğretmen grubunun %91.2'si, yönetici grubunun %68.8'i "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %50.8'i "Orta" ve "ok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

e. Müfettişlerin ğretmen ve yöneticileri işitme engellilerin eğitimi alanındaki bilimsel gelişmelerden ne derece haberdar ettiklerine ilişkin olarak; ğretmen grubunun %97.1'i, yönetici grubunun %87.6'sı, müfettiş grubunun %59.7'si "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

4. a. Müfettişlerin işitme engelliler okullarının amaçlarını daha etkili biçimde gerçekleştirebilmelerine katkıda bulunmak için ne derece bilimsel araştırma ve çalışma yaptıklarına ilişkin olarak; ğretmen grubunun %92.6'sı, yönetici grubunun %81.3', müfettiş grubunun %74.7'si "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. Müfettişlerin, kendilerinin teftiş etkinliklerinde işitme engellilerin eğitimi ile ilgili mevcut araştırmalardan ne derece faydalandıklarına ilişkin olarak ; %64.2'si "Hiç" ve "Az", %35.9'u ise "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir.

5. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilerin sorgulanmalarına ilişkin rolünün, onların rehberlik ve yardım rolleriyle ne derece bağdaşmakta olduğuna ilişkin olarak; öğretmen grubunun %86.7'si, yönetici grubunun %56.3'ü, müfettiş grubunun %50.8'i "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

6. a. Müfettişlerin öğretmen başarısını değerlendirirken, öğretmenin konuşma eğitimi teknik ve yöntemlerini kullanma becerisini ne derece göz önünde bulundurdıklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %73.5'i, yönetici grubunun %62.6'sı "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %77.6'sı "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. Müfettişlerin, öğrenci başarısını değerlendirirken, işitme engelli öğrencilerin özürlerinden kaynaklanan bireysel farklılıkları ne derece göz önüne aldıklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %67.6'sı "Hiç" ve "Az", yönetici grubunun %68.8'i, müfettiş grubunun %91'i "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

c. İşitme engelliler okullarındaki derslerin öğrencilere konuşma yeterliği kazandıracak yardımcı etkenler olduğu görüşünün, müfettişlerce ne derece göz önüne alındığına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %79.4'ü, yönetici grubunun %68.8'i "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %82.2'si "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

d. Müfettişlerin teftiş etkinlikleri sırasında işitme eğitiminin önem ve önceliğini ne derece göz önünde bulundurdıklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %72'si, yönetici grubunun %56.3'ü "Hiç" ve "Az",

müfettiş grubunun %82.1'i "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

7. İşitme engelliler okullarında görev yapacak olan müfettişlerin müfettişlik eğitiminin yanısıra işitme engellilerin eğitimi konusunda da yetiştirilmelerinin ne derece gerekli olduğuna ilişkin olarak; öğretmen grubunun tamamı, yönetici grubunun %93.8'i, müfettiş grubunun %97'si "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

8. a. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticileri işlerinde özverili olarak çalışmaya ne derece güdüleyebildiklerine ilişkin olarak; öğretmen grubunun %70.6'sı "Hiç" ve "Az", yönetici grubunun %62.5'i, müfettiş grubunun %76.1'i "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. Müfettişlerin öğretme-öğrenme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken öğretmenlerin görüşlerini ne derece göz önünde bulundurdıklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %72'si, yönetici grubunun %68'i "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %71.7'si "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

c. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere ne derece dostça davrandıklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %58.8'i, yönetici grubunun %62.6'sı, müfettiş grubunun tamamı "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Grupların görüşleri arasında bir fark bulunmuştur.

d. Öğretmen ve yöneticilerin, teftiş etkinliklerinin kendilerini mesleki yönden geliştireceğine ne derece inandıklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %82.4'ü, yönetici grubunun %68.8'i, müfettiş grubunun %52.3'ü "Hiç" ve "Az" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu

konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

e. Müfettişlerin öğretme-öğrenme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken, yöneticilerin görüşlerini ne derece göz önünde bulundurdıklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %76.4'ü, yönetici grubunun %62.5'i "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %76.1'i "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

f. Müfettişlerin teftiş etkinliklerinin öğretmen ve yöneticileri mesleki yönden geliştireceğine ne derece inandıklarına ilişkin olarak %28.4'ü "Hiç" ve "Az", %71.6'sı "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir.

Yargı

İşitme engelliler okullarında uygulanmakta olan teftiş etkinliklerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda şu yargılara varılmıştır.

1. İşitme engelliler okullarındaki teftiş etkinliklerinde, müfettişler öğretmen ve yöneticilerin çalışmalarını okulun amaçları doğrultusunda yönlendirememektedirler. Dolayısı ile teftişte yeterlik alanlarından olan "yöneticilik" rollerini etkili şekilde oynayamamaktadırlar.

Öğretmen ve yöneticilerin çoğu, müfettişlerin kendilerini öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması, öncelik sırasına konulması ve etkili biçimde uygulanması konularında yönlendiremediklerini, teftiş davranışlarının işitme engelliler okullarının amaçları ile uygunluk göstermediğini ve personel arasında eşgüdümü sağlayamadıkları yönünde görüş belirtmekte ve müfettişleri bu konuda yetersiz bulmaktadırlar. Müfettişler ise öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması dışındaki diğer konularda kendilerini yeterli görmektedirler.

konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

e. Müfettişlerin öğretme-öğrenme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken, yöneticilerin görüşlerini ne derece göz önünde bulundurdıklarına ilişkin olarak; öğretmen grubunun %76.4'ü, yönetici grubunun %62.5'i "Hiç" ve "Az", müfettiş grubunun %76.1'i "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

f. Müfettişlerin teftiş etkinliklerinin öğretmen ve yöneticileri mesleki yönden geliştireceğine ne derece inandıklarına ilişkin olarak %28.4'ü "Hiç" ve "Az", %71.6'sı "Orta" ve "Çok" seçeneklerinde görüş belirtmişlerdir.

Yargı

İşitme engelliler okullarında uygulanmakta olan teftiş etkinliklerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma sonucunda şu yargılara varılmıştır.

1. İşitme engelliler okullarındaki teftiş etkinliklerinde, müfettişler öğretmen ve yöneticilerin çalışmalarını okulun amaçları doğrultusunda yönlendirememektedirler. Dolayısı ile teftişte yeterli alanlarından olan "yöneticilik" rollerini etkili şekilde oynayamamaktadırlar.

Öğretmen ve yöneticilerin çoğu, müfettişlerin kendilerini öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması, öncelik sırasına konulması ve etkili biçimde uygulanması konularında yönlendiremediklerini, teftiş davranışlarının işitme engelliler okullarının amaçları ile uygunluk göstermediğini ve personel arasında eşgüdümü sağlayamadıkları yönünde görüş belirtmekte ve müfettişleri bu konuda yetersiz bulmaktadırlar. Müfettişler ise öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması dışındaki diğer konularda kendilerini yeterli görmektedirler.

Öğretmen, yönetici ve müfettiş grubunun büyük çoğunluğu müfettişlerin "rehberlik ve yardım" rolü ile "sorgulama" rollerinin bağdaşmadığını belirtmektedirler. Bu durum, müfettişlere verilen "soruşturma" görevinin her üç grup tarafından da benimsenmediğini göstermektedir.

6. Müfettişler, teftiş etkinlikleri sırasında işitme engellilerin eğitiminin kendine özgü yönlerini yeterince göz önünde bulundurmamaktadırlar.

Öğretmen ve yöneticilere göre müfettişler; öğretmenin konuşma eğitimi yöntem ve tekniklerini kullanma becerisini göz önünde bulundurmamaktadırlar. Ayrıca sınıflarda işlenen derslerin birinci amacının, çocuğa konuşma yeterliliği sağlamak olduğu düşüncesini önemsememektedirler ve konuşma eğitiminin önem ve önceliğini göz önünde bulundurmamaktadırlar. Yöneticiler, olumlu olarak müfettişlerin çocuğun işitme engelinden kaynaklanan yetersizliklerini göz önüne aldıklarını belirtmektedirler. Müfettişler ise, bu konularda kendilerini yeterli görmektedirler.

7. İşitme engelliler okullarında görev yapacak olan müfettişlerin, müfettişlik eğitiminin yanısıra işitme engellilerin eğitimi konusunda da yetiştirilmeleri gereklidir.

Tüm gruplar, müfettişlerin bu konuda bir eğitimden geçmeleri gerektiğini belirtmektedirler. Bu durum; müfettişlerin işitme engelliler okullarının teftişinde alan bilgisi ve tecrübe açısından yetersiz kaldıklarını göstermektedir.

8. İşitme engelliler okullarındaki teftiş uygulamaları yönetici ve öğretmenlerin moralini olumsuz yönde etkilemektedir.

Müfettişler, öğretmen ve yöneticileri alınan kararlara katmamakta ve fikirlerini almamaktadırlar. Ayrıca yönetici ve öğretmenler, mevcut teftiş etkinliklerinin kendilerini mesleki olarak geliştireceğine inanmamaktadırlar. Müfettişlerin öğretmen ve yöneticilere dostça davranmaları ve işlerinde özverili olarak çalışmaya güdüleyebilmeleri ise,

öğretmen ve yöneticilerin yüksek morale sahip olabilmeleri için yeterli olmamaktadır.

Öneriler

Bu araştırma sonunda elde edilen bulgu ve yargılar göz önünde bulundurularak, uygulamacılar ve araştırmacılar için şu öneriler geliştirilebilir.

Uygulamacılar İçin Öneriler

1. İşitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerini daha verimli hale getirebilmek için, bu okulların yapısına uygun bir teftiş sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu yeni teftiş sistemi hem modern teftiş ilkelerine uygun hem de işitme engellilerin eğitimine uygun rehberlik ihtiyaçlarını karşılayacak türde olmalıdır.

2. Bu amaçla; işitme engelliler okullarının teftişi, ilköğretim müfettişlerinden alınarak, Özel Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesinde örgütlenecek olan dinamik ve uzman bir müfettiş kadrosu tarafından yürütülmelidir.

3. Bu kadronun oluşturulmasında, işitme engelliler okullarında çalışmış öğretmen ya da yöneticilerin veya bu alanda akademik eğitim görmüş kişilerin bulundurulmasına çalışılmalıdır.

4. Bünyesinde özel eğitim bölümleri olan üniversitelerle işbirliğine gidilerek, yetişecek yeni müfettişlere lisans ve yüksek lisans dereceleri kazandırılmalıdır.

5. Halen görevde olan müfettişlerden yeterli sayıdaki bir grup alan ile ilgili bir eğitimden geçirilmeli ve bu grup sadece işitme engelliler okullarında görevlendirilmelidir. Bu grubun eğitim programı Milli Eğitim ve üniversite işbirliği ile gerçekleştirilmelidir.

6. Soruşturma görevi, müfettişlerden alınıp başka bir birime verilmelidir. Müfettişlerin görevleri teftiş işlerinin yanı sıra rehberlik ve yardım rolleriyle sınırlı tutulmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Bu tür bir araştırma, Türkiye'deki tüm işitme engelliler okullarını kapsayacak bir biçimde yapılabilir.

2. Bu alanda hizmet içi eğitimden geçmiş müfettişlerle, hizmet içi eğitimden geçmemiş müfettişlerin teftiş uygulamaları hakkında bir araştırma yapılabilir. Böyle bir araştırmanın sonucu, işitme engelliler okulundaki teftiş uygulamanın sağaltımı açısından faydalı olabilir.

3. İşitme engelliler okullarında "örgüt iklimi", "moral", "güdüleme", "insan ilişkileri" boyutları, teftiş sistemi ile bağlantılı olarak incelenebilir.

4. İşitme engelliler okullardaki teftiş etkinlikler ile ilgili görüşleri öğretmen, yönetici ve müfettişlerin kimlik özellikleri (cinsiyet, yaş, kıdem, öğrenim durumu) yönlerinden incelenip araştırma yoluna gidilebilir.

KAYNAKÇA

Aydın, Mustafa. **Eğitimde Denetimsel Davranış**, Ankara: 1984

_____ **Çağdaş Eğitim Denetimi**, Genişletilmiş Üçüncü Baskı,
Ankara: DEGSM Yayını, No:4, 1993

Başaran, İbrahim Ethem. **Türkiye Eğitim Sistemi**, Ankara:1993

Bursalıoğlu, Ziya. **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**, Ankara:
A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No:60, 1976.

Gök, Süleyman. **Dünya'da ve Türkiye'de Sağır, Dilsiz Okulları
Tarihçesi ve Eğitim Sistemi**, İstanbul: Hüsnü Tabiat
Matbaası, 1958.

Karagözoğlu, Galip. "İlköğretimde Teftiş Uygulamaları", Ankara:
Yayınlanmamış Doçentlik tezi, 1977.

_____ **Türk Eğitim Düzeninde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü.
Araştırma Özeti**. MEB Planlama-Araştırma ve Koordinasyon
Dairesi, 1972.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: 3A Araştırma
Eğitim Danışmanlık Ltd., 1994

Kaya, Yahya Kemal. **Eğitim Yönetimi**, Ankara: Set Ofset Matbaacılık Ltd.
Şti, 1993.

M.E.B. "İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği", **Tebliğler Dergisi**,
Ankara: 1990 (20678 sayılı).

M.E.B. **Özel Eğitimle İlgili Kanun ve Yönetmelikler**, Ankara: Milli
Eğitim Basımevi, 1986.

M.E.B. **Milli Eğitim Dergisi**, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1993.

Okutan, Mehmet. "İlköğretimde Teftiş Uygulamaları ve Bazı Sorunlar" **Çağdaş Eğitim Dergisi**. Ankara: 1990.

Okuturlar, Mehmet. **Özel Eğitim**. İstanbul: Okuturlar Yayınları, 1968.

Öncül, Remzi. **Özel Eğitim Sözlüğü** Ankara: Korutepe Yayınları, 1989

Özbayır, Sever. "İşitme Özürlü Çocuklarda Uygulanan Eğitim Yöntemleri", Ankara: Odyoloji Programı Bilim Uzmanlığı Tezi, 1986.

"Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu". **Özel Eğitimle İlgili Mevzuat** Ankara: M.E.B. Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı, 1991.

Öz, Fevzi. "Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü", Ankara: H.Ü. Eğitim Bölümü, Basılmamış Doktora tezi, 1977.

Özsoy, Yahya. **İşitme Engellilerin Eğitimi**, Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, 1985.

Özsoy, Yahya, Mehmet Özyürek ve Süleyman Eripek. **Özel Eğitime Giriş**, Ankara: Karatepe Yayınları, 1988.

"Sağırılar İlkokulu Öğretim Programları", Ankara: Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı, 1989.

Su, Kamil. **Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Yeri ve Önemi**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1974.

Taymaz, Haydar. **Teftiş**, ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 113, 1982.

EK. A. ANKET**Açıklama**

Değerli Eğitimci,

Bu anket, işitme engelliler okullarında uygulanmakta olan teftiş etkinliklerinin değerlendirilmesini amaçlayan bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Sizin verebileceğiniz bilgiler, araştırmanın sonuçları bakımından büyük değer taşımaktadır.

Vereceğiniz bilgiler, araştırmanın amaçları dışında kullanılmayacaktır. Bu nedenle anketin hiç bir bölümünde adınızı yazmanız gerekmemektedir.

Araştırma sonucunda, İstanbul İlindeki işitme engelliler okullarında uygulanmakta olan teftiş etkinlikleri ile ilgili bulguların ortaya konulması ve eksikliklerin tespit edilmesi ümit edilmektedir.

Çok değerli katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım ..

Cem AKŞİT
Yıldız Teknik Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I**KİŞİSEL ÖZELLİKLER ANKETİ**

Bu bölüm, anketi cevaplayanların mesleki konum, cinsiyet, mesleki kıdem ve eğitim durumları ile ilgili bilgileri toplamak için hazırlanmıştır. Durumunuza uygun olan seçeneğin önündeki paranteze (X) işareti koyarak soruları cevaplandırınız.

1. Mesleki konumunuz?

- ☐ a. Öğretmen
- ☐ b. Yönetici
- ☐ c. Müfettiş

2. Cinsiyetiniz ?

- ☐ a. Kadın
- ☐ b. Erkek

3. Halen çalışmakta olduğunuz meslekteki hizmet süreniz ?

- ☐ a. 0-5 yıl
- ☐ b. 6-10 yıl
- ☐ c. 11-15 yıl
- ☐ d. 16-20 yıl
- ☐ e. 21-25 yıl
- ☐ f. 26 yıl ve yukarısı

4. Son bitirdiğiniz okul?

- ☐ a. Ön Lisans (2 yıllık yüksek öğretim)
- ☐ b. Eğitim Enstitüsü
- ☐ c. Lisans (4 yıllık fakülte)
- ☐ d. Yüksek Öğretmen Okulu
- ☐ e. Başka (yazınız)

BÖLÜM II

TEFTİŞ DEĞERLENDİRME ANKETİ

Bu bölümde, İstanbul İlindeki işitme engelliler okullarında uygulanmakta olan "teftiş etkinlikleri" hakkındaki görüşlerinizin satanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle görüşünüze en uygun seçeneği işaretleyiniz. Eğer seçeneklerden hiç birisi görüşünüzü tam olarak yansıtmıyorsa, görüşünüze en yakın olan seçeneği işaretleyiniz. Lütfen anket maddelerini cevapsız bırakmayınız.

Her anket maddesinde dört seçenek bulunmaktadır. Müfettişlerin her bir anket maddesinde yer alan davranışları tam olarak gerçekleştirdiklerini düşünüyorsanız "4", orta derecede gerçekleştirdiklerini düşünüyorsanız "3", Az olarak gerçekleştirdiklerini düşünüyorsanız "2", hiç gerçekleştirmediklerini düşünüyorsanız "1" sayısını çember içine alarak soruları cevaplandırınız.

ÖRNEK:

	Hiç	Az	Orta	Çok
1. Müfettişler öğretmen ve yöneticileri işitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması konusunda ne derece yönlendirebilmektedirler?	1	2	3	4

	Hiç	Az	Orta	Çok
1. Müfettişler öğretmen ve yöneticileri işitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerinin planlanması konusunda ne derece yönlendirebilmektedirler?	1	2	3	4
2. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilere uygun ders aracı seçme konusunda ne derece rehberlik yapabilmektedirler?	1	2	3	4
3. Müfettişler öğretmen ve yöneticileri işitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerini öncelik sırasına koyma konusunda ne derece yönlendirebilmektedirler?	1	2	3	4
4. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilere mesleki sorunlarını çözümlemelerinde ne derece yardımcı olmaktadırlar?	1	2	3	4
5. Müfettişler, işitme engelliler okullarındaki, cihaz ve araçların kullanılması konusunda öğretmen ve yöneticilere ne derece iş başında eğitim vermektedirler?	1	2	3	4
6. Müfettişler, öğretmen başarısını değerlendirirken, öğretmenin konuşma eğitimi teknik ve yöntemlerini kullanma becerilerini ne derece göz önünde bulundurmaktadırlar?	1	2	3	4
7. Müfettişler, öğretmen ve yöneticileri görevlerinde özverili olarak çalışmaya ne derece güdüleyebilmektedirler?	1	2	3	4

	Hiç	Az	Orta	Çok
8. Müfettişlerin, teftiş etkinliklerine ilişkin davranışları, işitme engelliler okullarının amaçları ile ne derece uygunluk göstermektedir?	1	2	3	4
9. Müfettişlerin, işitme engelliler okullarındaki öğretme-öğrenme etkinliklerinin geliştirilmesi amacıyla, öğretmen ve yöneticilerle hangi sıklıkta grup toplantıları yapmaktadırlar?	1	2	3	4
10. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilere işitme engellilerin eğitimi alanına uygun teknik ve yöntemlerin seçiminde ne derece yardımcı olmaktadır?	1	2	3	4
11. Müfettişler, öğrenme-öğretme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken öğretmenlerin görüşlerini ne derece gözönünde bulundurmaktadırlar?	1	2	3	4
12. Müfettişler öğretmen ve yöneticileri belirlenen öğretim etkinliklerinin etkili biçimde uygulanabilmesi için ne derece yönlendirebilmektedirler?	1	2	3	4
13. İşitme engelliler okullarında görev yapacak müfettişlerin, müfettişlik formasyonunun yanı sıra, işitme engellilerin eğitimi konusunda da yetiştirilmeleri ne derece gereklidir?	1	2	3	4
14. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilerin okulun amaçları doğrultusunda eşgüdüm içerisinde çalışmalarını ne derece sağlayabilmektedirler?	1	2	3	4
15. Müfettişler, öğretmen ve yöneticileri işitme engellilerin eğitimine ilişkin yeni yöntem ve teknikler kullanmaları konusunda ne derece teşvik etmektedirler?	1	2	3	4

	Hiç	Az	Orta	Çok
16. Müfettişlerin, öğretmen ve yöneticilerin sorgulanmalarına ilişkin rolü, onların rehberlik ve yardım rolleriyle ne derece bağdaştırabilmektedir?	1	2	3	4
17. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilere ne derece dostça davranmaktadırlar?	1	2	3	4
18. Müfettişler, öğrenci başarısını değerlendirirken işitme engelli öğrencilerin özürlerinden kaynaklanan bireysel farklılıkları ne derece göz önünde bulundurmaktadır?	1	2	3	4
19. Müfettişler, işitme engellilerin eğitimi ile ilgili mesleki sorunların araştırmacı bir yaklaşımla belirlenmesi için öğretmen ve yöneticilere ne derece yardımda bulunmaktadırlar?	1	2	3	4
20. Müfettişler, işitme engelliler okullarına amaçlarını daha etkili biçimde gerçekleştirebilmelerine katkıda bulunabilmek için ne derece bilimsel araştırma ve çalışmalar yapmaktadırlar?	1	2	3	4
21. Öğretmen ve yöneticiler, teftiş etkinliklerinin kendilerini mesleki yönden geliştireceğine ne derece inanmaktadırlar?	1	2	3	4
22. İşitme engelliler okullarındaki derslerin öğrencilere konuşma yeterliği kazandıracak yardımcı etkenler olduğu görüşü, müfettişlerce ne derece göz önüne alınmaktadır?	1	2	3	4
23. Müfettişler, öğretmen ve yöneticilere ders aracı geliştirme konusunda ne derece rehberlik yapabilmektedirler?	1	2	3	4

	Hiç	Az	Orta	Çok
24. Müfettişler, teftiş etkinlikleri sırasında işitme eğitiminin önem ve önceliğini ne derece göz önünde bulundurmaktadırlar?	1	2	3	4
25. Müfettişler, öğretmen veya yöneticileri işitme engellilerin eğitimi alanındaki bilimsel gelişmelerden ne derece haberdar etmektedirler?	1	2	3	4
26. Müfettişler, öğrenme-öğretme etkinlikleri konusunda öneriler oluştururken yöneticilerin görüşlerini ne derece göz önünde bulundurmaktadırlar?	1	2	3	4
27. Müfettişler, teftiş etkinliklerinde işitme engellilerin eğitimi ile ilgili mevcut araştırma ve yayınlardan ne derece faydalanmaktadırlar?	1	2	3	4
28. Müfettişler, teftiş etkinliklerinin öğretmen ve yöneticileri mesleki yönden geliştireceğine ne derece inanmaktadırlar?	1	2	3	4

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

96

Yıldız Kampüsü, 80750 Yıldız / İstanbul
Tel: (1) 261 81 03
(1) 259 70 70 Sanl.
Fax: (1) 261 42 84
Telex: 26837 İYU

EK B.

Tarih : 4.4.1996

Sayı : B.30.2.YIL.0.E1.00.00/134

İstanbul
Milli Eğitim Müdürlüğü'ne,

Enstitümüz Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Cem AKŞİT "İŞİTME ENGELLİLER OKULLARINDA UYGULANMAKTA OLAN TEFTİŞ ETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ" konulu bitirme tezi hazırlamaktadır.

Tez çalışmalarında kullanılmak üzere ; örneği ekte sunulan 6 sayfalık anketin İstanbul ili Belediye sınırları içerisindeki tüm İşitme Engelliler okullarında uygulanabilmesi için gerekli iznin ve yardımların sağlanabilmesi hususunda bilgilerinizi rica eder, teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla,
Enstitü Müdürü

Prof.Dr.Ayşenur ÖKTEN 2/

Ek:6 sayfalık anket örn.

015

Cem AKŞİT

EK C

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B. 08. 4. MEM. 4. 34. 00. 18. 580/ 1032

25 NİSAN 1996

KONU : Anket

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ : a-) Millî Eğitim Bakanlığı'nın 28.01.1988 gün ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nin 610.BHİŞ.123 sayılı emri.

b-) Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 4.4.1996 tarih ve 134 sayılı yazısı.

Yıldız Teknik Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cem AKŞİT, İtme Engelliler Okullarında uygulanmakta olan Teftiş etkinliklerinin değerlendirilmesi ile ilgili tez çalışmasını ilimizdeki İtme Engelliler Okullarındaki öğretmenler ile ilimizdeki İlköğretim Müfettişlerine uygulamak istediği İLGİ(b) yazı ve ekleri ile Müfettişler raporu ekte sunulmuştur.

Adı geçen kişinin ilimiz İtme Engelliler Okullarındaki öğretmenler ile İlköğretim Müfettişlerine İLGİ(a) bakanlık emri esasları dahilinde araştırmasını yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makaminizce da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Nurettin YAZAR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK-1(İLGİ(b) yazı ve ekleri)
2(Müf.Raporu)

OLUR
24/04/1996
Aydın ÖZYAR
Vali a.
Başmüfettiş
Millî Eğitim Müdür V.

EK D.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B. 08. 4. MEM. 4. 34. 00. 18 - 580/ 1041

25 NISAN 1996

KONU : Araştırma

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
(sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri)

İLGİ : Valilik makamının 25 Nisan 1996 gün ve 18.580/1038 sayılı Oluru.

yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cem AKŞİT'in "İşitme Engelliler Okullarında uygulamakta olan Teftiş etkinliklerinin değerlendirilmesi" ile ilgili tez çalışmasını Öğretmenlere ve İlköğretim Mufettişlerine uygulaması İLGİ Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, çalışmaların Valilik Olurunda belirtilen Bakanlık emri esasları dahilinde yapılmasını, duyurunun anket sahibi tarafından yapılmasını arz/rica ederim.

Selahaddin KORKMAZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK-1 (Valilik Oluru)

NOT : Verilecek cevapta tarih, numara ve dosya numarasının yazılması rica olunur.

ÖZGEÇMİŞ

27 Şubat 1970 Bilecik doğumluyum. Osmaneli Atatürk İlkokulu'nu bitirdikten sonra, Bilecik Merkez Ortaokulu ve Eskişehir Gazi Lisesi'nde ortaöğrenimime devam ettim. 1991 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İşitme Engellilerin Eğitimi Bölümü'nden mezun oldum. 1992 yılında İşitme Engelliler Öğretmeni olarak İstanbul Halıcıoğlu Ağır İşitenler Okulu'nda göreve başladım. Halen Fatih İşitme Engelliler Okulu'nda aynı göreve devam etmekteyim.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C. ...
DOKÜMANTASYON MERKEZİ